

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA
kogukonnahariduse ja huvitegevuse õppekava

Gertu Viiask

**KAITSELIIDU NOORTEORGANISATSIOONI NOORED KOTKAD LAAGRITE
KORRALDAMINE SAKALA MALEVAS 2021-2022**

Loov-praktiline lõputöö

Juhendaja: Külli Salumäe, huvihariduse õpetaja

Kaitsmisele lubatud.....

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2022

Töös kasutatavad mõisted.....	5
Sissejuhatus	7
1 Noorsootöö ja noorsootöö meetodid noorteorganisatsioonis.....	9
1.1 Noorsootöö käsitlus ja regulatsioonid Eestis.....	9
1.1.1 Noortepoliitika.....	10
1.1.2 Mitteformaalne ja informaalne õpe.....	11
1.1.3 Väärtuskasvatus noorsootöös.....	11
1.2 Elamuspedagoogika.....	12
1.2.1 Seikluskasvatus.....	13
1.3 Noorsootöö Kaitseliidu noorteorganisatsioonis.....	14
1.3.1 Kaitseliidu noorteorganisatsioon Noored Kotkad.....	15
1.3.2 Noortejuhtide roll ja ametid KL noorteorganisatsioonis	16
1.3.3 Noorkotkaste väljaõpe	18
1.3.4 Järgukatsed.....	18
1.3.5 Noorkotkaste erikatsed	20
2 Laagrite korraldamine Sakala malevas 2021-2022.....	21
2.1 Laagrite planeerimine	21
2.2 Lastevanemate laagri eesmärk.....	23
2.3 Laagrite tegevuse kirjeldus	24
3 Laagrite läbiviimine	26
3.1 Laager 2021 aastal	26
3.2 Lastevanemate laager 2022. aastal	27
3.3 2022.aasta laagris osalenud noorkotkaste tagasiside.....	27
3.4 Lapsevanemate tagasiside laagri.....	29
4 Refleksioon	30

Kokkuvõte	33
Kasutatud allikad.....	34
LISAD	39
Lisa 1. Laagri koosolek 25.03.2021	39
Lisa 2. Laagri koosoleku 07.05.2021	41
Lisa 3. Laagri koosolek 07.04.2022	43
Lisa 4. Laagri ajakava.....	45
Lisa 5. Tegevusjuhendid.....	46
Lisa 6. Riskianalüüs.....	49
Lisa 7. Noorliikmete küsitlus	51
Lisa 8. Lastevanemate küsitlus.....	52
Lisa 9. Pildid.....	53

Resümee

Kaitseliidu noorteorganisatsiooni Noored Kotkad laagrite korraldamine Sakala malevas 2021-2022. Käesoleva loov-praktilise lõputöö eesmärgiks oli kaasata Sakala maleva noorliikmed laagri planeerimisse, korraldamisse ja läbiviimisse ning tutvustada NK Sakala maleva liikmete vanematele riigikaitse valdkonnas tehtavat noorsootööd. Eesmärgi saavutamiseks töötasin välja Sakala maleva noorliikmeid kaasates väljaõppeplaani ning kaasasin laagri korraldamisel ja läbiviimisel NK Sakala maleva noorliikmete vanemaid. Laagri õppetegevused lähtusid elamuspedagoogika põhimõtetest ning olid läbi viidud seikluskasvatuse meetodeid kasutades. Lapsevanemate osalus laagritegevustes julgustas esmakordselt osalevaid noorkotkaid ning tõstis vanemate teadlikkust organisatsiooni tegevustest. Väljaõppetegevuse planeerimisel lähtusin Kaitseliidu noorteorganisatsioonide väljaõppe juhendist, kvaliteedi tagamisel Demingi ringist ning minu kui laagri korraldaja ja üldvastutaja kogemused on reflekteeritud tuginedes Kolb'i õppimise mudelile.

Võtmesõnad: Kaitseliit, noorteorganisatsioon Noored Kotkad, väljaõppelaager, noorte kaasamine.

Abstract

Young Eagles of the Defense League Youth Organization Noored Kotkad for camps in Sakala malev 2021-2022. The aim of this creative-practical thesis was to involve young members of the Sakala malev in the planning, organization and organization of the camp organising and conduct of the camp and to introduce the youth work to the parents of the NK Sakala malev members in the field of national defense. In order to achieve this goal, I developed a training plan with the Sakala malev and involved the parents of the young members of the NK Sakala Brigade in organizing and conducting the camp.

The camp's learning activities were based on the principles of adventure pedagogy and had been carried out using adventure education methods. Parents 'involvement in camp activities encouraged the first -time young eagles and raised the parents' awareness of the organization's activities. When planning training activities, I followed the training guide for the Defense League Youth Organization. In ensuring quality, I was based on the Deming Circle and Camp organizer experience is reflected based on the Kolb Learning Model.

Keywords: Defense League, Youth Organization Noored Kotkad, Training Camp, Youth Involvement.

Töös kasutatavad mõisted

Elamuspäädagoogika – päädagoogika üks haruteadus, kus õppimine toimub elamustest saadud kogemuste põhjal sisaldades endas mitmeid tunnetusprotsesse – aistinguid, tundeid ja praktilist tegutsemist (Nool, 2012, lk 9-10).

Kaasamine – kodanikuühiskonna üks toimimisvorme, protsessi, kus sihtrühma aktiveerimiseks toimib info liikumine ja infovahetus, sihtrühmaga konsulteerimine ja sihtrühma osalemine otsustustegevuse protsessides (ENTK 2020).

Kogemusõpe – tegutsemine asjatundjate toel ja inforikkas keskkonnas eesmärgiga omandada nii valdkondlikke kui enesekohaseid ja sotsiaalseid teadmisi ja oskusi (Timoštšuk, et al., 2019, lk 5).

Koostöö on koos töötamise protsess mis arvestab eri osapoolte huve, üksteisesse mõistvat suhtumist ja arusaamist, et osapooled töötavad ühise eesmärgi nimel (Andrejev 2017, lk 10).

Kutsestandard on dokument, mis kirjeldab kutsetegevust ning vastaval kutsel tegutsemiseks vajalikku kompetentsust (Noorsootöötaja kutsestandard tase 4. s.a.).

Noorte kaasamine on noortele mitmekesiste võimaluste loomine osalemiseks otsustusprotsessides ning noorte osalusmotivatsiooni – ja harjumuse kujundamine (Noorsootöö õpik, 2013, lk 67).

Kaitseliit on Kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev vabatahtlik, sõjaväeliselt korraldatud, relvi valdav ja sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon. (Kaitseliidus seaduse 2013).

Noor on seitsme kuni kahekümne kuue aastane füüsiline isik (Noorsootöö seaduse 2010).

Noorsootöö on tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgsaks arenguks, mis võimaldab noortel vaba tahte alusel perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt tegutseda (Noorsootöö seadus § 4, lg 1).

Noortejuht on Kaitseliidu tegevliige, kes osaleb noorteorganisatsioonis noorliikmete õppetegevuse korraldamises (Kaitseliidu seaduse 2013).

Lõimitud noortepoliitika - noore tegelikest vajadustest ja väljakutsetest lähtuv koordineeritud ja eesmärgikindel tegutsemine erinevates eluvaldkondades (Noortevaldkonna ..., lk 7).

Noorte osalus on noorte õigus kaasa rääkida ja otsuste tegemisel osaleda. Osalus on protsess, mis toimub eri tasanditel ja on alati seotud täiskasvanute valmisolekuga jagada võimu noortega (ENTK 2020).

Seikluskasvatus on toimetulekuoskuste õppimine praktiliste harjutuste kaudu (Nool, 2012, lk 9-10).

Väärtuskasvatus on isiksuse arengu toetamine, mille kaudu aidatakse saavutada emotsionaalne, sotsiaalne ja kõlbeline küpsus, mis on õnneliku elu ja ühiskonna eduka koostöömise aluseks (Tartu Ülikool. s.a).

Sissejuhatus

Ühiskonnas väärtustatakse noorsootöö rolli noorte mitmekülgse arendamisel aina rohkem. Noorsootöö pakub noortele mitmekülgsete kogemuste saamise võimalusi, arvestades noorte huvisid ja vajadusi, toetades ja kaasates noori erinevates eluvaldkondades. Seetõttu on oluline **noorte kaasamine** otsuste tegemisel, et noorte usaldus ja seotus riigiga tugevneks, et inimesed tunneksid vastutust riigi ja kogukonna eest ning arvestaksid ka noorte arvamusega. (Pärismaa 2017). Noorte initsiatiivi toetamine, plaanide ja otsuste läbirääkimine ning noorte arvamusega arvestamine julgustab **noori osalema** (Tamm 2022, lk 68).

Alates 2020.aastast on meie igapäevaelu ja selle korraldust häirinud koroonakriis, mis on mõjutanud paljusid noori. Pranno (2021, lk 3) on oma uurimuses välja toonud, et koroonakriis on tekitanud lünki hariduse omandamisel ja huvitegevuses osalemisel, piiranud noorte omavahelist suhtlust, füüsilist võimekust ja sotsiaalseid oskusi. Seega on noorsootöös tähtsal kohal noorte arengu toetamine ehk mitteformaalseks õppimiseks tingimuste loomine. Mitteformaalse õppe kavandamine on jätkusuutliku ühiskonna eelduseks ja noorte igakülgselt arengule kaasaaitamine (Haridus-ja Noorteamet, 2020).

Kaitseliidu (edaspidi KL) noorteorganisatsioon Noored Kotkad (edaspidi NK) on Kaitseliidu seaduse alusel tegutsev üle-eestiline vabatahtlik organisatsioon, kuhu saavad kuuluda noormehed vanuses 7-18 aastat. NK organisatsiooni tegevuse eesmärk on isamaalises vaimus kasvatada noori vaimselt ja kehaliselt terveiks Eesti kodanikeks. (Noored Kotkad, 2020)

KL noorteorganisatsioonid Noored Kotkad ja Kodutütred on Eesti ühed suurimad noorteorganisatsioonid, mis võimaldavad Eesti tulevikukodanikele parimaid eneseteostusvõimalusi isamaalise hariduse ja mitmekülgse arengu soodustamise kaudu. On oluline noori kaasata tegevuskavade koostamisel ja läbiviimisel ning anda võimalus tegevustes osaleda ka lastevanematel. Lapsevanemate vabatahtlik osalus organisatsiooni tegevustes toetab paremate võimaluste loomist noortele ja nende osalemise julgust ning tõstab lapsevanemate teadlikkust organisatsiooni tegevusest. **Koostöö**, analüütiline mõtlemine, loominguline lähenemine, eluliste ülesannete lahendamine ning enda ja teiste töö väärtustamine aitavad kaasa meie ühiskonnaelu mitmekülgsel arendamisele. Eesti ühiskonna ees seisvate väljakutsetega toimetulekuks on väga oluline teadvustada, millist arengut oma pere, kogukonna ja riigi jaoks soovime ning kuidas ja kuhu Eesti noor põlvkond areneb.

Valisin loov-praktilise lõputöö teema KL Sakala maleva NK väljaõpetelt saadud tagasisidet analüüsides, millest võib välja lugeda, et koostöö ja kaasamine noortetegevuste planeerimisel ja läbiviimisel on vähene. Erinevatele uuringutele (Sepp, 2012; Lõbu, 2017; Loorits, 2020; Pranno, 2021) tuginedes toetab koostöö noorte ja lapsevanematega noorte sotsiaalsete oskuskste kujunemist, mis omakorda aitavad noorel iseenda ja teistega täiskasvanuelus toime tulla.

Minu loov-praktilise lõputöö eesmärgiks oli kaasata Sakala maleva noorliikmeid laagri planeerimisel, korraldamisel ja läbiviimisel ning tutvustada NK Sakala maleva noorliikmete vanematele riigikaitse valdkonnas tehtavat noorsootööd.

Käesoleva lõputöö ülesanded eesmärgi saavutamiseks olid järgmised:

- 1) anda ülevaade KL noorteorganisatsiooni NK noorsootöö käsitustest;
- 2) anda ülevaade elamuspedagoogikast, mida noorkotkaste väljaõppetegevustes kasutatakse;
- 3) koostada laagrite väljaõppeplaan;
- 4) väljaõppeplaani koostamisel ja läbiviimisel kaasata noorliikmeid ning laagri tegevustes noorliikmete lapsevanemaid;
- 5) reflekteerida enda tegevust laagri korraldajana ja üldvastutajana.

Kirjalik töö on jaotatud neljaks peatükiks. Esimeses peatükis avan loov-praktilise lõputöö teoreetilised lähtekohad. Teises peatükis annan ülevaate laagri tegevuste kavandamisest. Kolmas peatükk sisaldab ülevaadet tegevustest koos analüüsi ja järeldustega.

1. Noorsootöö ja noorsootöö meetodid noorteorganisatsioonis

Käesolev peatükk annab ülevaate Eesti vabariigi noorsootöö käsitusest ja regulatsioonidest, noorsootööst KL noorteorganisatsioonis, noortejuhi rollist noorte arendajana ning elamuspedagoogika meetoditest.

1.1 Noorsootöö käsitlus ja regulatsioonid Eestis

Eesti noorsootöö on aastakümnete jooksul kujunenud valdkond, mis on viimastel aastatel järjepidevalt kasvanud. Kuigi noorsootöö mõju selles osalevale noorele ei pruugi alati avalduda, sest noorsootöö erineb tasemeharidusest tegevuste laia spektri ja vabatahtlikkuse poolest (Mikko, 2012; Selliov, 2017; Pranno, 2021), pole noorsootööd alati ka lihtne kirjeldada ja analüüsida.

Euroopa Liidu noortestrategie 2019-2027 (2018) noorsootöö resolutsiooni eesmärk on püüda luua algatusi, mis suudaksid käsitleda kõikjal Euroopas noorte ees seisvaid väljakutseid (2018, lk 2). Selleks, et toetada noorte mitmekülgset arengut, tegutsetakse noorsootöös selgesti määratletud õigusruumis, mille eesmärgid, tegevus ja vahendid on strateegiliselt planeeritud. Sisuliselt võib noorsootööks nimetada igasugust tegevust noortega, aga seda juhul, kui see on kooskõlas noorsootöö seaduse ja põhimõtetega, riiklikult kehtestatud eesmärkide ja kutse-eetikaga (Noorsootöö, 2020).

Noorsootööd reguleerib Eestis noorsootöö seadus (2010), mis sätestab noorsootöö korralduse printsiibid ja vastutusalad ning noorsootöö korraldamise põhimõtted (Noorsootöö seadus § 4):

1. noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid otsuste tegemisse,
2. tingimuste loomisel teadmiste ja oskuste omandamiseks lähtutakse noorte vajadustest ja huvidest,
3. noorsootöö põhineb noorte osalusel ja vabal tahtel,
4. noorsootöö toetab noorte omaalgatust,
5. noorsootöös lähtutakse võrdse kohtlemise, sallivuse ja partnerluse põhimõttest.

Noortel on ühiskonnas oluline roll, mistõttu tuleb noortele luua võimalused ise oma elu kujundada, toetada noorte püüdlusi, loovust ja annet vastavalt nende vajadustele (EL noortestrategie, 2018, lk 2). Seega on oluline tagada noorte osalus kõigis noori puudutavates küsimustes ja otsustusprotsessides. Tegevused, mida ühiskond/riik peab tagama, et iga noor

Eestis saaks oma individuaalsel kujunemisteel võimalusi, tuge ning õpikogemusi, määratleb **noortepoliitika**, mis lähtub noorsootöö traditsioonist ja väärtustest (Noortevaldkonna arengukava 2021- 2035 [NVAK 2035], 2021, lk 15-16).

1.1.1 Noortepoliitika

Noortepoliitika on osa laiemast noortevaldkonnast. Noorsootöö olemusest ja arusaamadest annab ettekujutuse üldine noortepoliitiline raamistik. Eesti noortepoliitika põhineb isiksuse positiivsel kaasatusel ja mitmekülgisel arengul, et noorte tegevuste planeerimisel saaksid noored ise kaasa rääkida (Schlummer, 2013, lk 20).

Noorsootöö planeerimisel tuleks lähtuda Eesti noortepoliitika põhimõtetest, mille kohaselt tuleb (NoorteHeaks, 2020):

- käsitleda noort tervikuna, rakendades tõeliselt mõjusaid tegevusi ja meetmeid mistahes noortesse puutuva eesmärgi saavutamiseks või probleemi lahendamiseks, vaadeldes noore inimese kogu eluolu ja seda mõjutavaid tegureid, mitte piirduda ühe asutuse või valdkonna haldusala raamidega;
- kaasata noori, st kaasamine on meetmete kvaliteedi ja mõju tagamise vahend;
- saavutada koosmõju, st püüelda erinevate valdkondade ja teadmiste kasutamise kaudu suurima ühise mõju saavutamise poole.

Noorte kujunemistee areneb ja sõltub erinevatest teguritest, seega peab noortepoliitika olema noore tegelikest vajadustest ja väljakutsetest lähtuv koordineeritud ja eesmärgikindel tegutsemine erinevates eluvaldkondades (Schlummer, 2013, lk 20), „Euroopa noortestrategia 2019–2027 näeb ette valdkondadevahelise koostöö tugevdamist kõigil otsustustasanditel, püüeldes koostoime, noorte suurema kaasatuse ja meetmete koosmõju suunas“ (NVAK 2035, lk 23).

Noorte kaasamine otsuste tegemisel ja elluviimisel võrdväärsete partneritena, sealjuures tagades asjaliku toe täiskasvanutelt, annab noorele võimaluse uutes olukordades end proovile panna, katsetada ja eksida. Sellest tulenevalt on noorsootöö formaalhariduse kõrval noorte oluline võimalus oma huvisid ja andeid avastada ja enda jaoks sobivas vormis arendada.

1.1.2 *Mitteformaalne ja informaalne õpe*

Noorsootöös on läbivaks mitteformaalne õpe ja informaalne õpe, mis on vabatahtlik ja leiab aset väljapool kooli (Pranno, 2021, lk 7). Kui formaalõpe toimub enamasti koolikeskkonnas, kus eesmärkide püstitamisel õppijaid tavaliselt ei kaasata ega arvestata õppijate isiklike eesmärkidega (Siitka & Timuska, 2015), siis mitteformaalne õpe ja informaalne õpe võib toimuda väga erinevates keskkondades (näiteks huvi- ja täiendushariduse omandamisel, aga ka looduses) eesmärgiga end teadlikult arendada (Elukestva õppe strateegia 2020, lk 23).

Mitteformaalset õpet iseloomustavad õppijakesksus, paindlikkus, kättesaadavus, ning individuaalse ja sotsiaalse õppimise tasakaal. Õppe läbiviijad võivad olla nii professionaalsed koolitajad, vabatahtlikud kui omaealised (Elukestva õppe strateegia 2020, lk 23).

Informaalne õpe leiab aset igapäevategevustes, on õppija seisukohast lähtudes eesmärgistamata õppimine ning tulemused ei ole enamasti õppija jaoks kohe nähtavad (*ibid*). Mitte- ja informaalõppe tegevuste käigus omandatu nähtavaks muutmine ehk arvestamine ning kogemuste mõtestamine koos noortega on noorsootöötaja üheks olulisemaks rolliks, kel lasub vastutus noorte arengut toetavate keskkondade ja võimaluste loomise eest (Pranno 2021, lk 7).

1.1.3 *Väärtuskasvatus noorsootöös*

Väärtuskasvatus on isiksuse arengu toetamine, mille kaudu aidatakse saavutada emotsionaalne, sotsiaalne ja kõlbeline küpsus, mis on õnneliku elu ja ühiskonna eduka koostoimimise aluseks (Tartu Ülikool. s.a).

Kuna noore isiksuse kujunemine täisväärtuslikuks kodanikuks põhineb eeskujul (Kõnnussaar, 2021), tuleks analüüsida noore elukeskkonda terviklikult, mille üheks oluliseks osaks on kodu (Loorits, 2021, lk 47). Vaba aja veetmine ja tegevused koos lapsevanematega toetavad noore iseseisvumist, arendavad otsustusvõimet ning edendavad sotsiaalseid suhteid (Pranno, 2021, lk 8). Kodu ja perekond on iga inimese tagala, kus luuakse tingimused ja keskkond lapse täisväärtuslikuks arenguks, mille vanemad talle loovad (Vanem, 2014). Seetõttu on oluline mõista millel põhineb väärtuskasvatus.

Väärtuskasvatus peaks täitma nelja ülesannet (Sutrop *et al.*, s.a) :

- 1) õpetama enda ja teiste väärtusi ära tundma, märkama (kus väärtused avalduvad?),
- 2) suunama reflekteerima väärtuste üle (kas need on head väärtused? millised võivad olla nende väärtuste järgi tegutsemise tagajärjed?);

- 3) võimaldama vourusi praktiseerida (harjutades kujuneb iseloom),
- 4) olema väärtuste avaldumise peegliks (tagasiside toetab moraalset arengut).

Täiskasvanu enda suhtlemisviis ja käitumine tingivad noore käitumise, olgu see noorsootöötaja, õpetaja või lapsevanem. Autoriteetne vanem kasutab palju tunnete peegeldamist, mis aitab noorel tulevikus enda tundeid paremini mõista ja juhtida (Kikas, 2009, lk 65). Kõnnusaare artiklit (2021) kommenteerides on Nummert välja toonud, et: „*Kasvatus on alati väärtuskasvatus, olgu see deklareeritud või mitte*“, oluline on mõista millist kasvatust, väärtusi või iseloomuvourusi peame oluliseks. Seega peaks olema selge teadmine väärtustest mille poole püüelda (*ibid*).

Väärtuskasvatuse puhul on lisaks teadmiste andmisele oluline ka iseloomuomaduste ehk käitumiskalduvuste kujundamine, nii et tulemuseks oleks isiksused, kes pole mitte ainult väärtustest teadlikud, vaid kelle jaoks on harjumuspärane nende järgi ka elada (Sutrop *et al.*, s.a.). Seega muutub isiksuse kasvades eeskujude jäljendamine, väärtuste teadvustamine ja nende üle mõtisklemine aina olulisemaks ning noorsootöö kaudu on võimalik kujundada noorte väärtusmaailma ja eetilisi tõekspidamisi läbi eeskujude.

1.2 Elamuspedagoogika

Elamuspedagoogika (*experiential education*) all mõistetakse haridusfilosoofilist lähenemist, kus õppimine toimub elamustest saadud kogemuste põhjal ning kogemuste analüüsimisel kasutatakse reflektsooni, kriitilist analüüsi ja sünteesi (Vait, 2019, lk 7).

Tuginedes erinevatele allikatele (Pihlakas, 2003; Nool, 2012; Taimre, 2012; Vait, 2019) on elamuspedagoogika kasvatusmeetod, mis soosib vahetut ja terviklikku õppimist. Vahetu ja tervikliku õppimise peamine eesmärk on stimuleerida isiklikku arengut läbi uute elamuste (Pihlakas, 2003, lk 9). Selleks aga valitakse teadlikult sobivaid elamusi, mis on suunatud mõtlemise muutmisele (Rahbek-Schou, 2009, lk 3). Kuna elamused aga võivad olla nii edukad kui ka ebaedukad (Colorado State University Pueblo, 2018), kujundab kogemustest õppimine inimese maailmavaadet ja identiteeti, hõlmates mitmeid tunnetusprotsesse (Taimre, 2012, lk 8).

Elamuspedagoogika rajaja Kurt Hahn'i (1886-1974) põhieesmärk oli kujundada inimene tajude, aistingute ja tunnete mõjutamise kaudu tasakaalukaks (Soidra-Zujev, 2003; Pihlakas, 2003; Nool, 2012, lk 9). Kurt Hahn soovis jäiga akadeemilise õpetuse asemel kasutada

elamusel ja kogemusel põhinevat õppimisviisi (Soidra-Zujev, 2003) ning sõnastas põhimõtted, mis ühendavad tunded ja elamuse:

- 1) võimalus ennast avastada
- 2) kogeda võite ja kaotusi
- 3) edu meeskonnatöös on tähtsam individuaalsest edust
- 4) võimalus vaikuseks ja mõtiskluseks
- 5) luua tingimused fantaseerimiseks
- 6) anda mängudele oma koht, kuid mitte ainuvõim
- 7) võrdne kohtlemine

Sellisel viisil õppimist kasutatakse üha enam erinevates valdkondades, et arendada inimestes koostöö, probleemilahendamise ja sotsiaalseid oskusi (Nool, 2012, lk 8), olenemata sihtrühmast. Pihlakas (2003) on oma uurimuses välja toonud, et elamuspedagoogikat võiks võrrelda vankri rattaga, millel on kaks poolt ja palju kodaraid, viimased kujutavad elamuspedagoogika erinevaid valdkondi ning üheks kodaraks on seikluskasvatus (*ibid*, lk 9).

1.2.1 Seikluskasvatus

Seikluskasvatus on osa elamuspedagoogikast (Ekman, 1992; Pihlakas, 2003; Soidra-Zujev 2003), mis toetab noore inimese elutervete hoiakute ja toimetulekuoskuste arendamist praktiliste harjutuste kaudu.

Seikluskasvatustes kasutatakse seiklust teadlikult õppimise eesmärgil (Vait, 2019, lk 8). Kuna seiklus on tegevus, mille lõpptulemus ei ole ette teada, võivad seiklusega kaasneda risk ja hirm (Soidra-Zujev, 2003, lk 11), mis on seiklusliku väljakutsena vajalik. Väljakutsed omakorda tekitavad soovi ennast proovile panna, tekitades osalejates elamusi ja positiivseid emotsioone (Vait 2019, lk 29). Seega on seiklusele omane väljakutsele reageerimine, soov hakkama saada uute keerukate ja põnevust tekitavate ülesannetega.

Erinevatele allikatele (Ekman, 1992; Pihlakas, 2003; Soidra-Zujev, 2003) ja läbiviidud uuringutele (Nool, 2012; Taimre, 2012; Vait, 2019) tuginedes arendab seikluskasvatus isiksuse füüsilist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Edukalt lõppenud seiklus tekitab rõõmu katsumustega toimetulekust, sest väljakutsed ja nende edukas läbitegemine mõjuvad inimesele arendavalt (Soidra-Zujev, 2003, lk 11). Seega õpivad seikluskasvatustes osalejad läbi isikliku kogemuse iseendaga paremini hakkama saama, on enesekindlamad, oskavad ennast ja oma emotsioone edukamalt väljendada ja kontrollida. Toetudes Vait'i

uurimusele (2019, lk 33) õpetavad seiklustegevused lapsi looduskeskkonnas hakkama saama, liiklema erineval maastikul ja paranevad laste toimetulekuoskused. Samuti on õpetajad täheldanud, et rühma omavahelised suhted ja koostöö muutub paremaks, märgatakse ja abistatakse teineteist rohkem. (*ibid*, lk 33-34)

Seikluskasvatustes kasutatakse seiklust teadlikult ära õppimise eesmärgil, see põhineb eksperimentaalsel õppimisel, mille tulemusena tekivad õppijal üldistused ja seosed (Vait 2012, lk 8).

1.3 Noorsootöö Kaitseliidu noorteorganisatsioonis

KL noorteorganisatsioonid Noored Kotkad ja Kodutütred on Eestimaa noore esmane võimalus panustada riigikaitsele. KL noorteorganisatsioonide tegevuste alusprintsipi reguleerib Kaitseliidu seadus (RT I, 2013). Vastavalt seadusele nimetatakse KL noorteorganisatsioonide liikmeid noorkotkasteks ja kodutütardeks (*ibid*, § 23, lg 2). Lisaks Kaitseliidu seadusele lähtuvad organisatsioonid oma töös Kaitseliidu kodukorrast, Kaitseliidu arengukavast, noorteorganisatsioonide põhikirjadest ja sisekordadest, väljaõppejuhenditest, sümboolika kasutamise korrast ja vormiriietuse kandmise korrast.

KL noorteorganisatsioonide missioon on vabatahtlikkust väärtustades pakkuda noortele parimaid arengu- ja tegutsemisvõimalusi isamaalise kasvatustöö kaudu, mis on kooskõlas noortevaldkonna õigusaktidega.

Võimaldades noortel osaleda laiapindses riigikaitstes, kujundada noorte väärtushinnanguid pakkudes (KLNO 2021, lk 4):

1. aktiivset ja seiklusrikast tegevust;
2. mängulist õppimist;
3. enese proovilepanemist;
4. laagreid, matku ja võistlusi;
5. uusi sõpru ja tuttavaid;
6. reisimist Eestis ja välismaal.

Noorteorganisatsioonide eduka toimimise aluseks on ajakohastatud reeglistik, mis on KL noorteorganisatsioonide arengukavas kirjeldatud sihtide saavutamise üks eeldusi (2021, lk 7). KL noorteorganisatsiooni tegevus toimub läbi maakondlike malevate või ringkondade, mis omakorda jagunevad rühmadeks ja salkadeks, kus noorliikmeid on kokku ligi 8000. KL

peastaabi andmetel on 01.01.2022 aasta seisuga Kodutütarde noorliikmeid 3804 ning Noorte Kotkaste noorliikmeid 3497 (Siplane, 2022).

1.3.1 Kaitseliidu noorteorganisatsioon Noored Kotkad

Noored Kotkad on 27. mail 1930. aastal asutatud ja KL seaduse alusel tegutsev üle-eestiline vabatahtlik noorteorganisatsioon, kuhu saavad kuuluda noormehed vanuses 7 – 18 aastat, kus pööratakse rõhku riigikaitsele. Peamine eesmärk on vabatahtlikkust väärtustades pakkuda noortele parimaid eneseteostusvõimalusi, isamaalise hariduse kaudu kasvatada noori vaimselt ja kehaliselt terveiks Eesti kodanikeks. (Noored Kotkad, 2020)

NK põhikirja (2013) üldsätetest tulenevalt on noorteorganisatsiooni kõrgeim juhtorgan keskkogu. Juhtorgan on keskjuhatuse, mille tööd korraldab ja juhatab peavanem. Peavanema vahetus alluvuses on malevapealikud. Malevapealik juhib noortejuhtide tegevust malevas. Noorteinstruktorid saavad noortetöö suunised ja ülesanded peavanemalt, administratiivjuhtimist nende tegevuse üle teostab KL malevapealik. Noorte Kotkaste organisatsiooni liikmeskonda kuuluvad NK põhikirjast lähtudes (Noored Kotkad, 2020):

1. noorliikmed on 7-18 aastased meessoost isikud;
2. tegevliikmed on täiskasvanud noortejuhid, kes tunnistavad NK eesmärke ja oma tegevusega aitavad kaasa organisatsiooni eesmärkide saavutamisele ;
3. toetajaliikmed on Eesti või välisriigi kodanik, kes tunnistab NK eesmärke ja oma tegevusega aitab kaasa organisatsiooni eesmärkide saavutamisele.
4. Auliikmed on NK organisatsiooni ees silmapaistvaid teeneid omav Eesti või välisriigi kodanikud.

Noorkotkaste tegevus keskendub peamiselt kuuele valdkonnale, need on matkatarkused, riigikaitse, igapäevaturvalisus, ajalooteadmised, kodanikuõpetus ja kehaliste võimete arendamine. Enamlevinud tegevusvormid väljaõppetegevustena on loodusmatkad, laagrid, õppepäevad, ekskursioonid ja võistlused mis toetuvad emotsionaalsete elamuste kogemusele ja sellele järgnevale refleksioonile ehk seikluskasvatusele.

NK organisatsiooni ülesanne on isamaalise kasvatustöö korraldamise kaudu lähtudes põhikirjast (Noored Kotkad, 2020):

1. tutvustada noorkotkastele ja teistele noortele riigikaitse valdkonda ning sellesse panustamise võimalusi;

2. tagada liikmetele osalusvõimalusi, et anda neile kodanikuoskusi, suurendada valmisolekut aidata ligimesi ja teadlikkust riigikaitse ülesehitusest;
3. kaasata võimaluste piires noorkotkaid organisatsiooni tegevuse korraldamisel;
4. korraldada organisatsiooni eesmärkide täitmiseks liikmete koolitust;
5. luua tingimused liikmete vaimseks ja kehaliseks arenguks;
6. teha koostööd Eesti ja välisriigi noorteorganisatsioonidega, kellel on Noorte Kotkastega kattuvad eesmärgid;
7. väärtustada vabatahtlikkusel põhinevat noortetööd ning viia läbi väärtuskasvatust.

Noorkotkaste väljaõpe korraldatakse järgu- ja erialakatsete nõuete alusel enamasti salga ja rühma tasandil. Järgukatsed on noorkotkaste baaskoolitus, mis koosnevad katsenõuetest, mida on igas järgus erinev hulk, kuid mille valdkonnad on kõigis järkudes samad – matkatarkused, riigikaitse, ohutus, Eesti ajalugu, kodanikuõpetus ja kehalised katsed. Noorkotkaste järgukatsete sooritamise **üldeesmärk** on ühtlustada noorkotkaste väljaõpet allüksustes ning anda neile esmased teadmised ja oskused iseseisvaks tegutsemiseks erinevates olukordades. **Alaeesmärk** on süvendada teadmisi organisatsioonist, esmaabist ja matkamisest ning anda esmaseid teadmisi rahvakultuurist ning rivimäärustest. Järgukatsed on üles ehitatud hierarhiliselt, alustades lihtsamatest oskustest ja teadmistest, mis lähevad järjest keerukamaks. Omandatud järke tähistavad pidulikul vormil järgutäpid. (Noored Kotkad, 2020)

Noorkotkaste väljaõpe põhineb seikluskasvatusel ehk õppimine läbi tegevuste, sidudes elamusi varasemate kogemustega (Timoštšuk, *et al.*, 2019, lk 5). Peamiselt õpitakse toimetulekuoskusi praktiliste harjutuste kaudu (Rahbek-Schou, 2009). Seega on noorte huvide, vajaduste ja isiklike eesmärkide tundmine oluline, mis aitab õpimotivatsiooni luua ning toetab iseseisvust õppimisel.

1.3.2 Noortejuhtide roll ja ametid KL noorteorganisatsioonis

Noortejuht on võtmeisik, kelle ülesanne on luua noortele tingimused, mis toetavad noore isiklikku arengut, sotsialiseerumist ja kujunemist toimetulevaks ühiskonnaliikmeks. (Noored Kotkad, 2020)

KL noorteorganisatsioonis on noortejuht KL seaduse (2013) kohaselt noorliikmetega tegelev täisealine NK tegevliige või KL tegevliige (KL seadus § 22, lg 4), kes osaleb noorteorganisatsioonis noorliikmete õppetegevuse korraldamises. NK rühma juhib

rühmapealik, kes esitab vabatahtlikuna tegutsemise sooviavalduse NK malevapealikule. NK malevapealik kooskõlastab sooviavalduse maleva juhatuse ja KL malevapealikuga ning annab välja käskkirja. Rühmapealik lähtub vabatahtlikus töös noortega järgmistest põhikirjast tulenevatest ülesannetest (Noored Kotkad, 2020):

1. esindab ja juhib rühma;
2. koordineerib rühma tegevusi, viib läbi koondusi, järgides noorsootöö kutse-eetika põhiteese;
3. peab liikmete aktiivsuse arvestust ning esitab liikmeid tunnustamiseks;
4. koostab ja esitab oma rühma tegevusplaani maleva- ja / või malevkonnapealikule;
5. järgib järgu- ja erikatsete nõuetes sätestatud ning korraldab vastavaid koolitusi;
6. osaleb maleva ja vajadusel üleriigiliste ürituste ettevalmistamises ja läbiviimises;
7. annab oma rühma tegevusest õigeaegselt ja vajalikus mahus aru maleva- ja / või malevkonnapealikule;
8. tutvustab oma rühma tegevusi avalikel üritustel ja erinevates meediavahendites;
9. teeb ettepanekuid töö paremaks korraldamiseks.

Lisaks rühmapealikule täidab noortejuhi rolli ka rühmapealiku abi või toetajaliige. Tuginedes NK põhikirjale (2013) peab noortejuhil olema pedagoogiline või noorsootööalane haridus või kogemus (Noored Kotkad, 2020). Sellest tulenevalt võiks noortega tegutseva noortejuhi pädevused vastata vähemalt noorsootöötaja 4.taseme kutsestandardile. Vastavalt kutsestandardile (Kutsestandard, n.d.) juhendab noortejuht noorte mitteformaalse õppimise protsessi, loob tingimused noorte isiksuse mitmekülgseks arenguks ning teeb koostööd noorte, nende vanemate, teiste sidusrühmade ning valdkondade spetsialistidega (*ibid*).

KL noorteorganisatsiooni tugevus ja laiapindsus tugineb algatusvõimelistele ja tegusatele noortejuhtidele (KLNA 2021, lk 9), kelle panus on otseses seoses kaasatud noorte hulgaga. Sellest tulenevalt on oluline, et noortega tegelevad noortejuhid teavad koostöö erinevaid aspekte, mõistavad koostöö olulisust ning oskavad oma tööd sellest lähtuvalt eesmärgistada ja analüüsida (Loorits, 2021, lk 14). Selleks, et noortejuhid saaksid oma tööd hästi teha, ehk luua tingimused noore arenguks, peame teadma millises suunas, millal ja kuidas noor peaks üldse arenema (Noorteinfo käsiraamat, 2021, lk 9). Mistõttu on oluline, et noortejuhid arendavad ennast täiendkoolituste kaudu (Dibou & Rannala 2019, lk 12).

KL noorteorganisatsiooni noortejuhtide seas läbiviidud küsitluses (Kaitseliidu noortejuhtide küsitlus, oktoober 2019), tõid noortejuhid uuendustepanekutena välja erinevaid koolitusvõimalusi ja vajadusi. Sealhulgas ka noortejuhtide arengu toetamise

vajaduse noorsootöölaliste koolituste ja organisatsiooniväliste erialaspetsialistide koolitustega, millega kaasneksid ka praktilised tegevused. Noortejuhid töötavad vabatahtlikkuse alusel, seega on oluline nende tegevuse toetamine. Kuna noortejuhtide ülesanne on tagada noorliikmetele kvaliteetne, eesmärgipärane ja eneseteostust pakkuv väljaõpe (KLNO 2025, lk 9), peaksid noortejuhid teadma erinevaid meetodeid, millele õppeprotsessides tugineda.

1.3.3 Noorkotkaste väljaõpe

Noorkotkaste väljaõpe on hierarhiliselt ülesehitatud **edasiarenev protsess**, mille kaudu noor areneb loogiliselt, liikudes lihtsamalt keerulisemale, kergemalt raskemale ning individuaalselt meeskondlikule. Noortejuhid võimaldavad noortele osalemist tegevustes, mis annavad praktilisi ja elulisi oskusi, ning sõnaõigust kaasa rääkida rühma tegevustes ja väljaõppe kujundamises. Omandatud teadmisi ja oskusi korratakse koondustel, laagrites ja õppustel.

Noorkotkaste väljaõpe korraldatakse järgu- ja erialakatsete nõuete alusel enamasti salga ja rühma tasandil. Noorkotkaste tegevus keskendub peamiselt kuuete valdkonnale, need on matkatarkused, riigikaitse, igapäevaturvalisus, ajalooteadmised, kodanikuõpetus ja kehaliste võimete arendamine (Noored Kotkad, 2020).

1.3.4 Järgukatsed

Järgukatsed on noorkotkaste baaskoolitus ning üles ehitatud hierarhiliselt. Alustatakse lihtsamatest oskustest ja teadmistest, mis lähevad järk-järgult keerukamaks. Omandatud järke tähistavad pidulikul vormil järgutäpid. (Noored Kotkad, 2020)

Järgukatsete sooritamisel kontrollitakse katse sooritusel katsenõuete täitmist vastavalt õpiväljunditele (vt tabel 1).

Tabel 1. Noorkotkaste järgunõuded

Järk	Õpiväljundid	Teab	Saab aru	Oskab
VI järk 7-8 aastane noorkotkas	Omab esmaseid teadmisi NK organisatsioonist, kodumaast, matkamisest ja esmaabist; Loob seoseid kodukandi ajaloo ja	Teab oma rühmapealiku nime; mis organisatsioonid on NK ja KL; noorkotkaste töötus ja juhtsõna; noorkotkaste seadusi; milline on eesti vabariigi sümboolika;	mida tähendab matkamine; liiklusreeglite vajalikkusest; viisakusreeglitest; interneti ohutu kasutamine reeglitest	Noorkotkalikult tervitada; edastada hädakutset hädaabinumbrile 112; jalakäiana ohutult liigelda; hoida välilaagris puhtust ja korda;

Järk	Õpiväljundid	Teab	Saab aru	Oskab
	ajaloomälestiste vahel.	riiklikke tähtpäevi ja rahvussümboleid; kuidas käituda turvaliselt internetis;		kontrollida kannatanu elutähtsaid funktsioonid; laulda Eesti hümn
V järk 9-10 aastane noorkotk as	Süvendab teadmisi organisatsioonist, esmaabist ja matkamisest; esmased teadmised rahvakultuurist ja rivimäärustest	Teab noorkotkaste juhte ja ametikoha tunnuseid; noorkotkaste vormi elemendid ja kandmise kord; Eesti riigilipu kasutamise head tava; Isamaaliste laulude sõnu; rahvakalendrite ja riiklikke tähtpäevi; tulekustutusvahendid; kodukandi vaatamisväärsusi; kaartidel kaustatavaid leppemärke, Eesti metsades kasvavaid puid ja taimi; Eesti ajaloo põhifakte ja -daatumeid	NK sümboolika tähendustest; mida ja miks matkale kaasa võtta; lapse põhikohustustest ja õigustest; päästeahela mõistest; meelemürkide kahjulikkusest;	Riietuda vastavalt tegevuse iseloomule; kasutada kompassi ja määrata ilmakaarti; tegutseda rivikäskluse peale; teha sissekandeid rühmapäevikusse; valida lõkkematerjali ja süüdata lõket; leida looduses vett; panna kannatanu stabiilsesse küliliasendisse.
IV järk, 11-12 aastane noorkotk as	Saab aru KL ja NK organisatsiooni olemusest. Omab teadmisi Eesti ajaloost.	Teab kaitseväge ja KL struktuuri; Teab kaitseliiduga seotud olulisi tähtpäevi; NK sümboolikat ja struktuuri ning organisatsiooniga seotud tähtpäevi; politse- ja piirivalve ning päästeameti põhieesmärgid ja ülesandeid; Eesti suuremaid noorteorganisatsioone; Kohaliku omavalituse sümboolikat; tuntud isikut Eesti ajaloost; rahvussümboleid;	Noorte kotkaste organisatsiooni eesmärgist; ujumiseks kehtestatud nõuetest; tuleohutusest; hügieeni tähtsusest; küberkiusamise olemusest;	käsitseta riigilippu; tegutseda rivikäskluse peale; joonistada koduümbruse skeemi; valida isklikku varustust välilaagrisse või matkale; orienteeruda lihtsalt rajal; tegutseda lõhkekeha leidmisel; käsitseta välitelefon; kasutada esmaseid tulekustutusvahendeid rakendada esmaabivõtteid; teha sõlmi
III järk, 13-14 aastane	Saab aru Eesti riigivalitsemise korra kohta;	Teab Eesti KV allüksuse nimetusi ja suurusi;	NK organisatsiooni seadustest;	Anda rivikäsklusi ja tegutseda nende järgi;

Järk	Õpiväljundid	Teab	Saab aru	Oskab
noorkotkaks	tunneb KL ja NK organisatsiooni; teab Eesti riigikaitse ülesehitust ja ajalugu.	maaväe auastmeid; käsituli relva liike; NK ajaloo põhifakte ja org. kujunemislugu; Eesti naaberriike, nende pealinnu ja lippe; vabatahtliku töö tunnuseid; asimuudi tähendust; kaartidel kasutatavate leppemärkide tähendust; teab lipupäevi; eesti ajaloo olulisemaid sündmusi ja suurmehi	aja -ja reservteenistuse eesmärgist; riigi valitsemise korrast; igaüheõigusest; Keskkonnakaitse põhimõtetest; NK organisatsiooni ülesehitusest	määrata asimuuti ja kasutada käsiraadiojaama; ennetada sagedasemaid õnnetusi; rakendada esmaabivõtteid
II järk, 15-16 aastane noorkotkaks	Omab ülevaadet ühiskonda aktiivse panustamise võimalustest; on saanud lisateadmisi turvalisusest, Eesti ajaloost ja kultuurist	teab Eesti kaitseväge auastmeid ja tunneb auastme tunnuseid; teab kaitseväge väljaõppekeskuste nimetusi; noorte võimalusi ühiskondlikus elus osaleda; rahvakalendri tähtpäevi.	kodaniku põhiõigustest ja -kohustustest	tegutseda rivikäskluste peale; käsitseda relva; koostada CV-d; liikuda asimuudi järgi; orienteeruda ilma orientiirideta; valmistada toitu; rakendada esmaabivõtteid.
I järk, 17-18 aastane noorkotkaks	Teab riigikaitse ja turvalisuse valdkonda; omab ülevaadet ühiskonda aktiivse panustamise võimalustest;	teab KL maleva ja peastaabi struktuur ja ülesanded; teab Eesti KV tehnikat NK ja KL tunnusmärke; Ajaloo olulisi dokumente ja ühiskonna struktuuri.	riigikaitse ülesehitusest; tervisliku eluviisi põhimõtetest; esmaabi; kodaniku põhiõigustest ja -kohustustest	hinnata võimalike ohte ja neid ennetada; esmaabi; eneseväljendus; ajalosündmuste seostamine kodukohas.

1.3.5 Noorkotkaste erikatsed

Erikatseteks (Noored Kotkad, 2020) õppimine ja eriala valik toimub isiklikul initsiatiivil ja soovil kas individuaalselt, rühmas või rohkemate osalejatega õppusel, mida viib läbi eriala asjatundja. Erikatseteks õppimisvõimalusi tutvustab liikmele rühma- või salgapealik ja õpetamiseks viib rühm või malev läbi vastavasisulise koolituse või erikatselaagri.

Noorkotkastel on kokku 62 erikatset, millest levinumad on matkaja, laskur, meedik ja

sportlane. Katse nõuete läbimise kohta esitatakse ettepanek NK malevapealikule, erikatse sooritamise kinnitab NK maleva pealik oma kirjaliku käskkirjaga. (Noored Kotkad, 2020)

2. Laagrite korraldamine Sakala malevas 2021-2022

Käesolevas peatükis annan ülevaate loov-praktilise lõputöö praktilisest osast, mille eesmärgiks oli kaasata Sakala maleva noorliikmeid laagri planeerimisel, korraldamisel ja läbiviimisel ning tutvustada NK Sakala maleva noorliikmete vanematele riigikaitse valdkonnas tehtavat noorsootööd.

2.1 Laagrite planeerimine

Tabel 2. NK noorteinstruktori töö ülesanded laagrites

Töö osa	Tegevused
Laagri planeerimine	- Tegevuskavade koostamine vastavalt VI ja V järgukatsete nõuetest lähtuvalt; - õppeplaankonspektide koostamine; - info kajastamise plakati koostamine ja kujundamine - väljaõppeplaanide koostamine ja vajalikud dokumendid; - noorte toetamine eesmärkide sõnastamisel ning saavutamisel; - väljaõppeplaan.
Laagri juhtimine	- info jagamine malevas ja rühmade tasandil ning sotsiaalmeedias; - tegevuste kooskõlastamine noortejuhtidega, vastutajate määramine; - vajalike vahendite hankimine tegevuste läbiviimiseks; - varustuse nimekirja koostamine ja taotluste edastamine KL maleva tagalapealikule; - korraldusmeeskonna koosolekute korraldamine, läbiviimine ja dokumenteerimine ning protokollide säilitamine vastavalt kehtivatele kordadele; - tegevuste teostamine väljaõppeplaani kohaselt; - eelarves püsimine ning arvete õigeaegne kooskõlastamine E-arvekeskuses; - konstruktiivse tagasiside andmine noortele ja noortejuhtidele.
Suhtlemine ja koostöö	- juhendab, toetab ja vaatleb salgapealike ja noorliikmeid tegevuste läbiviimisel; - noorte juhendamine väljaõppetegevuste õpiväljundite kirjeldamisel ja õppeplaankonspektide koostamisel; - õppeväljundite saavutamise analüüsimine ja kontrollimine; - koostöövõrgustiku loomine erinevate koostööpartneritega ja teiste struktuuriüksustega.

Töö osa	Tegevused
	- noorteorganisatsiooni sisu ja tegevuste tutvustamine laagris osalevatele noortele ja lapsevanematele ning sotsiaalmeedias, ajakirjanduses ja suusõnaliselt kogukonnale.
Turvalise keskkonna loomine	- Noorsootöö väärtustest ja õigusaktidest lähtumine (noorsootöö seadus, kutsestandard, kutse-eetika); - riskianalüüsi koostamine (vt Lisa 6) - meditsiinilise abi tagamine; - ohutusekirjast instrueerimine õppustel osalejatele; - kodukorrast, kokkulepitud õigustest ja kohustustest kinnipidamine; - noortejuhtide, nooriliikmete ja lapsevanemate toetamine ja motiveerimine.
Enesearendamine	Enesetäiendamise valdkonnad: - korraldusmeeskonna juhtimine; - eesmärkide seadmine; - uute töövõtete ja meetodite omandamine inimesekeskseks juhtimiseks; - teiste struktuuride ja malevate väljaõpetel osalemine; - enda tegevuste analüüsimine ja järeltunde tegemine;

Igal väljaõppetegevusel on eesmärk, mis on kooskõlas organisatsiooni eesmärkidega, seega eeldab iga tegevus põhjalikku planeerimist. KL noorteorganisatsioonide väljaõpet reguleerib väljaõppe eeskiri milles on arvestatud nii riigikaitseliste kui ka noortepoliitiliste eesmärkidega. Määratletud on väljaõppe eesmärk, põhimõtted, selle korraldamise alused, tulemuste hindamise ja analüüsi kohustus ning nõuded väljaõppega seotud dokumentidele (Kaitseliit [KL], 2014, lk 2).

Lähtudes KL noorteorganisatsioonide arengukavast (2021) peab noortel endil olema suurem sõnaõigus rühma tegevuste ja väljaõppe kujundamises. Organisatsioonid peavad pakkuma praktilisi ja elulisi oskusi noortele meelepärasel moel, et suurendada eduvõimalusi kiiresti muutuv maailmas toimetulekuks (*ibid*, lk 4). Toetama noore loovuse arendamist, suurendama turvalisustunnet, andma meeskonnatöökogemusi ja kindlustama noort õppimisvõimaluste ja vajaliku infoga.

Väljaõppetegevuste kvaliteedi pidevaks parendamiseks tuginetakse Demingi ringile (vt joonis 1). Selle rakendamine võimaldab süsteemse lähenemise, mis on määratletud nelja-astmelise tsükliga (KNVJ 2014, lk 2):

- Plaani (*Plan*): analüüsi võimalusi ja planeeri või muuda tulemuste parendamiseks õppeprotsessi komponente.
- Teosta (*Do*): teosta ideed, rakenda plaan ja hinda selle toimivust.
- Kontrolli (*Check*): mõõda ja hinda tulemusi ja edasta need otsustajatele.

- Korrigeeeri (*Act*): analüüsi ja otsusta, millised on protsessi täiustamiseks vajalikud muudatused. Parenda oma tegevusi.

Joonis 1. Demingi ratas

Kvaliteedijuhtimise Demingi ratas sarnaselt Kolbi kogemusest õppimise ringile annab hea võimaluse planeeritud ja toimunud väljaõppetegevuste reflekteerimiseks ja analüüsimiseks.

2.2 Lastevanemate laagri eesmärk

NK instruktorina on minu ülesanne maleva noorsootöö korraldamine ning malevapealiku ja noortejuhtide toetamine noorkotkaste rühmades toimuvate tegevuste korraldamisel ning järgu- ja erikatsete läbiviimisel. Analüüsides väljaõppetegevusi mõistsin, et tegevusi viiakse läbi noortele, kuid noorte kaasamine väljaõppetegevuste planeerimisel ja läbiviimisel oli vähene. Samuti tundsid lapsevanematel huvi, millega noored KL noorteorganisatsioonis tegelevad.

Lastevanemate laagri tegevuskava planeerimisel, väljatöötamisel ja läbiviimisel tuginesin seiklussuunal õppides omandatud teoreetilistele teadmistele. Laagri sihtrühmaks olid 7 – 14-aastased Noorte Kotkaste Sakala maleva noorkotkad. Noorkotkas saab laagris osaleda koos lapsevanema või täiskasvanud pereliikmega. KL noorteorganisatsiooni väljaõppetegevusi laagris viivad läbi salgapealikud ja noorliikmed noortejuhtide ja instruktorite vastutusel ning juhendamisel.

Laagrite tegevuskava (vt Lisa 4) väljatöötamisel on arvestatud sihtgrupiga, kellele laager on mõeldud, lähtudes KL noorteorganisatsiooni väljaõppejuhendist (2014) ja NK VI ja V järgu järgukatsete nõuetest.

2.3 Laagrite tegevuse kirjeldus

KL väljaõppealane tegevus algab analüüsiga, mida tehakse väljaõppe planeerimise faasis. Sellest lähtudes analüüsisin ja arutlesin malevapelikuga laagri korraldamise võimalusi eriolukorrast lähtudes ning arvestades COVID-19 kehtivate piirangutega. Laagri juhendamine hõlmab väljaõppe tööosade täitmist (vt tabel 2), mis on kooskõlas noorsootöötaja tase 6 kutsestandardiga.

Tabel 2. Laagri planeerimise tegevused 2020-2021

Aeg	Tegevus	Vastutaja	Teostajad
August 2020	- NK Sakala pealikekogu (NK vabatahtlikud noortejuhid) koosolek, - Laagri eelarve koostamine - Tööplaani koostamine	Malevapealik	Instruktor, rühmapealiku, noortejuhid
Veebruar 2021	- NK Sakala maleva juhatuse (NK maleva viie liikmeline otsustusorgan) koosolek, - Lastevanemate laagri korraldusmeeskonna moodustamine	Malevapealik	Instruktor, juhatuse liikmed
Märts 2021	- Laagri korraldusmeeskonna koosolek (vt Lisa 1); - Laagriplaani vaatlus, matkaraja ülevaatamine; - Väljaõppeplaani koostamine; - Laagri info edastamine NK Sakala maleva rühmade rühmapealikele; - Ülesannete jagamine ja vastustajate määramine.	Instruktor Laagri juht	Laagrijuht, salgapealikud, noorliikmed
Aprill 2021	- Covid 19 piirangute tõttu lükkus korraldus edasi, määrati laagri uus kuupäev 09.-11.07.2021	Instruktor	
Mai 2021	- Korraldusmeeskonna koosolek (vt Lisa 2), - õppeplaankonspektide koostamine, - tegevuspunkti juhendite koostamine.	Instruktor	Laagri juht, noortejuhid, salgapelikud, noorliikmed.
Juuni 2021	- Info jagamine noortejuhidele, noortele ja mitteliikmetele Facebooki lehel, malevas ja rühmades, - plakati kujundamine ja info jagamine, - osalejate registreerimine, - koolitusteenuse osutajatega läbirääkimine ja kokkulepete sõlmimine, - garantiikirjade koostamine teenusepakkujatele,	Instruktor	Laagrijuht, salgapealikud noorliikmed

Aeg	Tegevus	Vastutaja	Teostajad
	- lapsevanemate teatiste edastamine, - varustuse tellimine, - väljaõppe käskkirjade koostamine korraldusmeeskonna vastutusalade kinnitamiseks.		
Juuli 2021	- laagri läbiviimine, - laagris osalejate tagasiside, analüüs. - enda tegevuste analüüsimine ja järelduste tegemine.	Malevapealik, laagri juht, instruktor,	Noorliikmed, salgapealikud, koostööpartnerid, osalejad
August 2021	- NK Sakala pealikekogu (NK vabatahtlikud noortejuhid) koosolek, - Laagri eelarve koostamine - Tööplaani koostamine	Malevapealik	Instruktor noortejuhid
November 2021	- Noortejuhtide meeskonnakoolituse korraldamine	Instruktor	Belbin koolitaja
Detsember 2021	- NK Sakala maleva juhatuse koosolek, - NK Sakala maleva 2021 aasta tööplaani kinnitamine, - Sisehindamine	malevapealik	instruktor
Veebruar 2022	- NK Sakala maleva pealikekogu koosoleku korraldamine, - 2022 aasta laagri tööplaani ülevaatamine ja vastutajate määramine - Laagri väljaõppeplaani koostamine.	Malevapealik	Instruktor noortejuhid
Märts 2022	- Info jagamine noortejuhtidele, noortele ja mitteliikmetele Facebooki lehel, malevas ja rühmades, - Plakati kujundamine ja info jagamine, - Osalejate registreerimine, - Koolitusteenuse osutajatega läbirääkimine ja kokkulepete sõlmimine.	Instruktor Salgapealikud laagri juht	Laagrijuht salgapealikud noorliikmed
Aprill 2022	- Korraldusmeeskonna koosolek (vt Lisa 3); - info jagamine Facebooki lehel, malevas ja rühmades, - Matkaraja punktide mähkimine, - Laagris osalejate registreerimine, - Lapsevanemate teatiste edastamine, - Laagi varustuse tellimine, - Laagri väljaõppe käskkirjade koostamine korraldusmeeskonna vastutusalade kinnitamiseks,	Instruktor noortejuhid Salgapealikud	Laagrijuht salgapealikud, noorliikmed

Tegevuste planeerimisel lähtusin eelkõige NK väljaõppe eeskirjast (KL, 2014).

Tegevuste planeerimisel kaasatud noorliikmed koostasid VI ja V järgu katsenõuetest (vt tabel 1). Juhendasin noorliikmeid (vt Lisa 5) tegevuskavade koostamisel ja noortejuhid jälgisid, et tegevusjuhendid oleksid koostatud vastavalt VI ja V järgu nõuetele. Kuna laagris toimub õppimine läbi tegevuste, sidudes elamusi varasemate kogemustega on näitlikustamine ja tegevuste läbiproovimine ning omandatu üle arutelu oluline. David Kolbi kogemusest

õppimise ring annab hea võimaluse planeeritud ja toimunud tegevuste reflekteerimiseks, analüüsimiseks ja vaatlemiseks (Sweitzer & King, 2008, lk 25).

3. Laagrite läbiviimine

Käesolevas peatükis annan ülevaate laagrite läbiviimisest. Loov-praktilise lõputöö eesmärk oli kaasata Sakala maleva noorliikmeid laagri planeerimisel, korraldamisel ja läbiviimisel ning tutvustada NK Sakala maleva noorliikmete lapsevanematele riigikaitse valdkonnas tehtavat noorsootööd.

3.1 Laager 2021 aastal

2021. aastal toimus kaks ööpäeva kestev laager 09. – 11.juulil. Laagris osales 15 noorliiget vanuses 7-14 aastat, 9 lapsevanemat, 14 noorliiget, kes olid tegevuste läbivijatena kaasatud laagri korraldusmeeskonda, 12 noortejuhti noorliikmete toetajate ja juhendajatena, 4 kootööpartnerit ja laagri korralduse üldvastutajana käesoleva töö autor – Sakala Maleva noorkotkaste instruktor.

Laagri korraldamise idee ja ettevalmistused algasid 2020 aasta augustis. Lastevanemate laagri mõte tekkis sellest, et noored kes astuvad NK organisatsiooni noorliikmeteks ei pruugi olla noorkotkaste tegemistega kursis. Koos vanemaga esimeses laagris osalemisel on noorel turvaline toetuda pereliikmele.

Lastevanemate laagri toimumine planeeriti 2021.aasta aprilli koolivaheajale. Valitsuse poolt kehtestatud üle-eestilise koroonaviiruse leviku tõkestamise piirang lükkas laagri läbiviimise edasi. Laagri tegevuste planeerimine oli häiritud, sest kunagi ei saanud olla päris kindel laagri läbiviimise võimaluses, kunagi ei teadnud, kes korraldusmeeskonnast võis sattuda lähikontaktseks karantiini ning seetõttu tuli kogu plaan üle vaadata ja kaaluda asendusvõimalusi.

Olime riskideks valmis ja laager toimus 09.-11. juuli 2021. Tagasiside kokkuvõtetest selgus, et laagri planeerimine, tegevuste eest vastutamine ning nooremate juhendamine andis noortele juurde enesekindlust, julgust ja oskust ennast paremini väljendada, oma kogemustest õppida. Vastavalt David Kolbi kogemuslikule õpitsükli käsitusele tekivad praktiliste kogemuste reflekteerimise tulemusena õppijal üldistused ja seosed, mis võimaldavad saadud teadmisi uuesti praktikas rakendada ja seeläbi veenduda nende kehtivuses (Vait 2019, lk 8).

Noorte endi sõnul andis laagri planeerimine ja läbiviimine neile võimaluse uutes olukordades end proovile panna, katsetada ja eksida.

3.2 Lastevanemate laager 2022. aastal

2022 aasta toimus poolteist päeva kestev Lastevanemate laager 30.04-01.05.2022. Laagris osales 22 noorliiget vanuses 7– 14 aastat, 14 lapsevanemat, 18 noorliiget, kes olid tegevuste läbiviijatena kaasatud laagri korraldusmeeskonda, 10 noortejuhti noorliikmete toetajate ja juhendajatena, 3 kootööpartnerit ja laagri korralduse üldvastutajana käesoleva töö autor – Sakala Maleva noorkotkaste instruktor.

Laagri tegevuste läbiviimine toimus ajakava alusel (vt Lisa 4). Laagritegevusi viisid läbi noored, noortejuhid toetasid ja andsid jooksvalt tegevustele tagasisidet. Noored, kes osalesid laagri läbiviimisel teist aastat, oskasid toetuda 2021.aasta töötubade läbiviimise kogemustele, vältida tehtud vigu ning toetada üksteist ja tuua näitlikustamiseks erinevaid näiteid.

Noortejuhtide ülesanne on luua noortele võimalused eneseteostuseks, neid vajadusel juhendada ja toetada. Laagri ettevalmistamise protsessis koostatud tegevuskavad (vt Lisa 5), mis olid koostatud vastavalt järguteemadele, toetasid noori töötubade läbiviimisel.

Laagri tegevusi kõrvalt jälgides panin tähele, et noorte kaasamisel oli fookus arengukavale (2021, lk 12) vastavalt noorte loovuse arendamisel, ning omaalgatuse ja ühistevgevuste toetamisel. See annab noortele võimalused mitmekülgseks arenguks, eduelamusteks, kogemuste pagasi rikastamiseks toetades nii, noore enda ja teiste juhtimisel, iseseisvuse ja enesekindluse saavutamist. (KLNO 2035, lk 10).

Osalejate tagasiside saamiseks laagritegevustele koostas in noorliikmetele, kes olid kaasatud laagrite korralduse ja läbiviimise protsessi, ning laagris osalenud lapsevanematele tagasiside küsimused (vt lisa 7, lisa 8). Küsitluse sissejuhatavas osas selgitasin vastajatele, mis on küsimustiku eesmärk ja milleks andmeid kogutakse. Küsimustiku koostas in veebikeskkonnas Google forms.

3.3 2022.aasta laagris osalenud noorkotkaste tagasiside

Küsimustikule vastas 12 noorliiget. Üle poolte vastanutest osales Lastevanemate laagri korraldusmeeskonnas ka 2021. aastal toimunud laagris.

Küsitluse (vt lisa 7) eesmärk oli välja selgitada laagris osalenud noorliikmete arvamusi, hoiakuid ja kogemusi, mis kaasnesid laagri planeerimise, korraldamise ja läbiviimisega. Küsimusele, kas noortejuht toetas noori tegevuste läbiviimisel ja aitas koostada tegevuskava, vastasid noorliikmed, et neid toetati tegevuste läbiviimisel ja noortejuht aitas koostada tegevuskava. Noorliikmed olid ühisel arvamusel, et töötubade ja tegevuspunktide juhendamisel on võimalik õppida enda kogemustest ja juhendamise kogemus toetab enesearengut. Noorliikmed märkasid ja avaldasid arvamust, et lapsevanemaga koos laagris olles saab laps toetuda oma vanemale ning pidasid seda oluliseks.

Noortejuht kui võtmeisik (vt peatükk 1.2.2.), loob noortele tingimused, mis toetavad noore isiklikku arengut, sotsialiseerumist ja kujunemist toimetulevaks ühiskonnaliikmeks. Siinkohal on oluline noortejuhi tugi. Sellest tulenevalt oli minu küsimus noortele noortejuhilt tagasiside saamise kohta tegevuste järgselt. Noorliikmete vastuseid analüüsesid jagunesid vastused enamuses osas „jah sain“ ja kolmandiku vastuste osas „nii ja naa“. Soovides saada noortejuhi tagasiside kohta rohkem infot, palusin noortel oma vastust põhjendada. Noored tõid välja järgmist:

1) sain peale õpituba selle kohta tagasisidet ja ka teistele tegevustele tagasisidet, 2) igakord kui mul oli pärast küsimus siis sain alati põhjaliku vastuse, 3) ta rääkis kohe, mis oli hästi ja mida saaks paremini, 4) küsiti mis ja kuidas on räägitud ning kas meeldis, 5) Jah, õpetas ja seletas mu esitamise vead lahti, 6) motiveeris ja suunas.

Kaks noort vastasid, et pole tagasisidet saanud või siis polnud tagasiside tema jaoks piisav.

Noortele esitatud küsimus, kas nad sooviksid ka järgmistel väljaõpetel olla korraldusmeeskonnas, vastasid kõik osalenud noored et nad soovivad ka järgmistel väljaõpetel olla korraldusmeeskonnas. Oma soovi põhjendati järgmiselt:

1) sest mulle meeldib abivalmis olla, 2) sest see oli huvitav ja lõbus, 3) soovin, kuna tunni läbi viimine annab iga korraga kogemust ja esinemisjulgust juurde ning aitab mõista paremini antud teemat, mille kohta sa tundi läbi viid, 4) kogemus oli minu jaoks uus, kuid väga huvitav ja põnev. Sain uusi teadmisi laagri korraldamisest, juhtimisest ning nägin kuidas asjad tegelikult käivad. Kindlasti soovin veel abis olla, 5) sest mulle meeldib, 6) mulle meeldib saada uusi kogemusi teiste õpetamisel, 7) õpin, järjest rohkem asju ettevalmistama ja esitama. (Seda läheb edaspidises elus palju vaja), 8) Mulle meeldib nooremaid õpetada.

Küsisin noortelt, mida uut õppisid juhendades nooremaid ja lapsevanemaid: 1) õppisin kindlasti, et inimestele kes ei valda teemat tuleb võtta rahulikult ja aeglaselt seda.

rohkem julgust, 2) õppisin paremini jagu juhtima, 3) lapsevanemad ei olegi nii mitte asjast teadlikud kui ma arvasin, sest üsna paljud lapsevanemad ütlesid, et tegevus on nende jaoks kordamine vms., 4) Et tuleb rahulikult rääkida, 5) kindlasti arendasin ennast, olin ka ise natuke targem peale õpitubade läbiviimist. Sain noori ja lapsevanemaid juhendades julgust ja enesekindlust juurde. Õppisin kuidas suhelda noorematega, kes ei pruugi pooltest asjadest aru saada ning kuidas anda infot edasi nii, et see oleks loogiline, 6) õppisin noortega samal tasemel rääkima ehk ei ajanud liialt keerulist juttu, lapsevanemad rääkisid kuidas neil nt kaitseväes on õpetatud ja ka see õpetas palju, 7) et tuleb olla enesekindel, 8) noortelt tuleb küsida, et nende tähelepanu hoida, 9) õppisin endale tähelepanu juhtima ja paremini teemat esitama, 10) kuidas suhelda nii täiskasvanuga ja noorega koos.

Noored tahavad ise olla eeskujuks tegevustes ja ilmselt saada tunnustatud oma oskuste ja arengu eest. Seetõttu on oluline noori kaasata tegevuskavade koostamisel ja läbiviimisel ning anda võimaluse tegevustes osaleda ka lastevanematel.

3.4 Lapsevanemate tagasiside laagriks

Lapsevanemate osalus KL noorteorganisatsiooni tegevustes toetab paremate võimaluste loomist noorele, tema osalemise julgust ja kaasatust ning tõstab lapsevanemate teadlikkust organisatsiooni tegevustest. Oluline rõhk on **koostööl**, eluliste ülesannete lahendamisel ning enda ja teiste töö väärtustamisel. Laagris osales 14 lapsevanemat. Lapsevanemate vanus oli vahemikus 34 – 47 aastat ja lapsevanemaga laagris osalenud lapse vanus 7 -13. Enamjaolt kõik lapsevanemad osalesid laagris esimest korda, kolm lapsevanemat vastasid et osalesid ka eelmisel aastal.

Analüüsid lastevanemate küsimustiku (vt Lisa 8) vastuseid, siis lapsevanemate ühisel arvamusel: *1) noorte läbiviidud juhendamine toetab alles liitunud noort olles eeskujuks noortematele, 2) laagris läbiviidud tegevustes osalemine loob kogemusest õppimisel lastele paremad enesearengu võimalused, 3) lapsevanema tugi lapsele on oluline, 4) lapsega veedetud aeg on väga oluline, 5) lapsevanematel on nüüd palju parem ettekujutus laagrites toimuvast, 6) kindlasti soovivad lapsevanemad ka teistele lastele ja vanematele KL noorteorganisatsiooni.*

Küsimusele kas lapsevanemaga koos osalemine laagris julgustab last kaasa lööma, oli vastuseid erinevaid:

- 1) vahel on lapsel mõnes tegevuses raskusi, siis on lapsevanem abiks,*
- 2) laps on iseseisev ning julgeb abi küsida. Samuti suudab ta reeglitest kinni pidada ja*

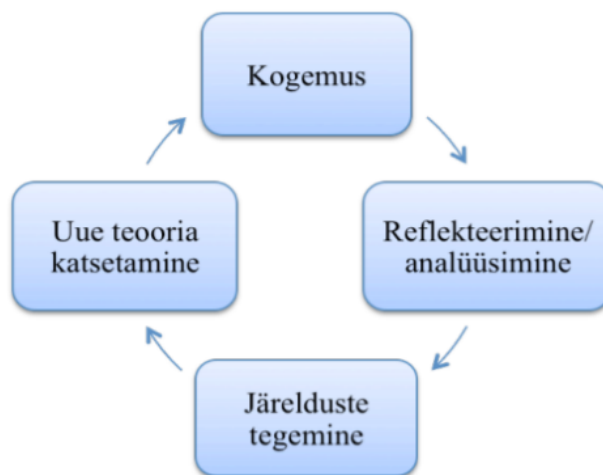
peab reeglite täitmist tähtsaks. Pigem oligi lapse soov laagris olla üksi ilma vanemata, 3) laps soovib järgmises laagris ilma vanemata osaleda, et ise otsustada ja tegutseda, 4) ma arvan, et laps teab mis ta seal laagris tegema peab ja tema osalemine tegevus on seotud ikka tema enda vajadusega osaleda Noorte Kotkaste ja Kaitseliiduga loodud tegevustes, 5) kindlasti julgustab lapsevanema osalemine lapsi laagri tegevustes kaasa lööma, eriti alguses. Kui lapsed harjunud olukorraga, siis pole enam vanema kohalolu nii tähtis, 6) kui laps on laagris esimestkorda siis vajasid lapsed julgustust rohkem, laagris olles enne õpitube laste ühiselt veedetud aeg on lühike nad ei harju teineteisega ära, sellest ka väike kartus, 7) laps vajab turvatunnet ja lähedust peamiselt siis, kui väsimus hakkab kallale tikkuma ja kõht tühjaks minema. Ja kohati ka vahepeal nii-öelda emotsionaalseks laadimiseks, 8) laps näitab üles piisavat iseseisvust ja tahtmist ning huvi, et laagri tegevustes kaasa lüüa, 9) laste jaoks oli kõik väga põnev seega lapsevanemana ei pidanud eriti ütlema, et peab osalema, 10) laps on ise piisavalt aktiivne tegevustest osavõtja. Kuigi osade laste puhul oli näha, et lapsevanema julgustas aitas tegevustes kaasalöömise, 11) mõne keerulisema tegevuse puhul vajab laps julgustamist. Näiteks sõlmede õppimisel, 12) julgustab, kuid tekitab ka mugavustsooni, kus alati ei kuulata, mida neile õpetatakse.

Korraldusprotsessis osalevate noortega vesteldes tulid nende arvamustes vanemate kaasamise kohta välja, et noored vajavad usalduslikku suhet, tahavad olla eeskujuks, näidata enda oskusi ja samas tõestada milleks on suutelised. Noored tahavad, et vanemad teaksid ja näeksid mida nad juba on õppinud ja millised on noorkotka oskused ja teadmised. Samas usuvad noored, et nende vanematel koos lastega on metsas sama tore kui noortel endil.

4. Refleksioon

Reflekteerin **enda** kogemusi tuginedes David Kolb'i õppimise mudelile (vt joonis 2), David Kolb, kogemusliku õppimise teoreetik, väidab, et kogemus üksinda ei aita õppida ja areneda, seda tuleb mingil viisil töödelda ja korrastada (Sweitzer & King 2004, lk 23). Isiklik kogemus, mida saame vaatluse, arutelu, teadvustamise ja mõtestamise kaudu kinnistada, on efektiivne, kui tegevusi praktiseeritakse ja analüüsitakse, toetudes Kolbi neljast etapist koosnevale õpiringile ehk kogemusliku õppimise mudelile kus õppija 1) kogeb midagi uut; 2) vaatleb antud olukorda; 3) analüüsib ning teeb järeldused 4) katsetatakse uusi ideid.

Reflekteerimise käigus saab kogutud informatsioonist, enda varasemate teadmistega sidumise teel uue teadmise ning selle tulemusena võib olla õppimine efektiivsem ja mõju pikemaajalisem (Eisenschmidt, *et al.*, 2009, lk 4-5).

Joonis 2. David Kolb'i kogemusliku õppimise mudel (Vooremäe 2018, lk 9, viidatud McLeod 2013)

Laagri üldvastutajana olin kogemusest õppija rollis, kus uute teadmiste ja teooriate katsetamisel olin valmis riskima ja eksima. Kogemustest õppimine on terviklik protsess, kus on oluline et protsessi on kaasatud õppija emotsioon ja tahe (Lõbu, 2017, lk 7).

2021. aasta laagri korraldamisel: 1) selgitasin välja noorliikmete huvid ja tegevused vastavalt väljaõppe eesmärgile, 2) kaasasin noorliikmeid tegevuskavade koostamisel ja läbiviimisel, 3) aitasin noortel mõtestada oma tegevust, 4) kaasasin noori laagritegevuste elluviimisel.

Laagritegevuste planeerimisel viisin läbi korraldusmeeskonna koosolekuid, et teha selgeks tegevuste läbiviijatele ja vastutajatele laagri eesmärk, leppida kokku tegevuste eest vastutajad ja laagris osalejate vanust arvestades koostada järgunõuetele vastavad tegevusjuhendid. Kaasates noorliikmeid planeerimise arutellu, tõid noored välja näiteid ja soovitusi varasematest väljaõppetegevustest ja võistlustest, milliste teadmiste omandamisel vajavad noored rohkem tähelepanu ja suunamist. Noored tõid välja erinevate ülesannete tugevused ja nõrkused, tekitades noortejuhtides osaliselt isegi segadust, sest varem pole noored teadmiste ja oskuste puudustele tähelepanu juhtinud ning noortejuhid pole osanud ka ise kontrollida. Nüüd, kui noortel on endal vastutus tegevuste läbiviimise ees olemas, tekkis

kohe noortel huvi oma teadmiste täiendamise vastu. Noort juhid kahtlesid, kas noored ikka niisuguse korraldusega hakkama saavad.

Laagris osalejate tagasisidet ja enda kogemusi analüüsisid jõudsin järeldustele, et olulised on ühised hoiakud, väärtused ja kokkulepped, mis loob ja tugevdab korraldajates enesekindlust ning meeskonna sidusust. Sellele põhimõttele tuginedes ning sidudes kogemuse enda varasemate teadmistega olin valmis uuesti katsetama.

2022. aasta laagri korraldamisel 1) võtsin arvesse 2021 aasta tegevuste analüüsi, 2) algatasin ja käivitasin läbiviidavaid tegevusi, 3) innustasin ja motiveerisin noori otsustusprotsessides osalema, 4) vastutasin laagri korralduse, vajaliku varustuse ja ohutuse eest ning 2) aitasin kujundada noorte omavahelisi suhteid.

Koostöös noortega koostasime ühised kokkulepped, mida järgida, ning vastavalt vajadusele tegime nendes muudatusi ja täiendusi. Viies läbi meeskonnakoosolekuid julgustasin noori otsustusprotsessides osalema, aidates noortel teineteist paremini tundma õppida. Võrdlesin tegevusplaani paikapidavust ja vastavust järgukatsete nõuetele ning juhendite sõnastuse sobivust laagris osalevatele noorliikmetele vanusegrupist lähtudes. Noorte arutelule toetades ja andes suunised edasiste tegevuste osas olid noored ise oma oskusi varmad kontrollima. Tegevuste kirjeldamisel hakkasid noored koos arutama, millised on need tegevused, mis neid ennast ja teisi noori võiks huvitada. Kuidas teha ülesanded veel põnevamaks, tuues välja ka ebameeldivates olukordadest olulisi õppimise momente. Noorte vahel tekkinud arutus oli tunda kogemuste vahetamise ja õpitud teadmiste analüüsimist ning kõige parema ja lahedama tegevuse väljaselgitamise oskust. Nägin, kuidas meeskond toimetab ühtselt ja üksteist toetavalt. Tegelikult selgub ettevalmistatud plaani paikapidavus siis, kui tegevusi hakatakse ellu viima. Parimaks tõe kriteeriumiks on praktika, seda nii noortele kui ka minule endale. Moodustub spiraalne kogemustest õppimise protsess. Kogu protsessi kõrvalt jälgides ja kogutud tagasiside lehtede põhjal järeldades sain ma kinnitust, Kolbi kogemusest õppimise ringi meetodile tuginemine annab hea võimaluse planeeritud ja toimunud tegevuste reflekteerimiseks ja analüüsimiseks.

Noorteinstruktorina väljaõpete korraldamine on arendanud mind nii inimesena kui ka juhendajana, andes mulle mitmekülgseid võimalusi enesetäiendamiseks ning uuteks kogemusteks. Kahe aasta jooksul olen kasvanud ja arenenud koos noortega, mistõttu arvestan noorte ideede ja ettepanekutega ning püüan leida nende elluviimiseks võimalused. Suunan noort juhitud tähelepanu noorte kaasamise vajadusele väljaõppe tegevustes, kuna see on noorte arengu seisukohast jätkusuutlik ja vajalik.

Kokkuvõte

Minu loov-praktiliseks lõputööks oli Kaitseliidu noorteorganisatsiooni Noored Kotkad laagrite korraldamine Sakala malevas 2021–2022. Noorsootöö pakub noortele mitmekülgsed kogemuste saamise võimalusi, toetades ja kaasates noori erinevates eluvaldkondades. Seega on oluline **noorte kaasamine**, noorte initsiatiivi toetamine, plaanide ja otsuste läbirääkimine ning noorte arvamusega arvestamine.

Käesoleva loov-praktilise lõputöö eesmärgiks on kaasata Sakala maleva noorliikmeid laagri planeerimisel, korraldamisel ja läbiviimisel ning tutvustada Noorte Kotkaste Sakala maleva noorliikmete vanematele riigikaitse valdkonnas tehtavat noorsootööd.

Saavutasin lõputööle seatud eesmärgid: 1) tööst on leitav ülevaade KL noorteorganisatsiooni NK noorsootöö käsitus, 2) on antud ülevaade elamuspedagoogikast, mida noorkotkaste väljaõppetegevustes kasutatakse, 3) on esitletud koostatud väljaõppeplaan ja tegevuskavasid laagrite läbiviimiseks aastatel 2021-2022, 4) on antud ülevaade noorte kaasamisest väljaõppeplaan koostamisel ja läbiviimisel ning noorkotkaste vanemate kaasamisest laagri tegevustes.

Laagritegevuste planeerimisel, töötubade ja tegevuspunktide juhendamisel õppisid noored enda kogemustest, mis toetasid noore isiklikku arengut, sotsialiseerumist ja kujunemist toimetulevaks ühiskonnaliikmeks. Laagri läbiviimisel tutvustati Noorte Kotkaste Sakala maleva noorliikmete lapsevanematele riigikaitse valdkonnas tehtavat noorsootööd.

Olen arvamusel, et lõputööga tutvumine oleks vajalik noortele, noortejuhtidele, noortevaldkonna spetsialistidele ning lapsevanematele, kuna annab ülevaate noorsootöö korraldamisest KL noorteorganisatsioonides. Lisaks julgustab lõputöö noori tegevustes osalema, noortejuhte noori rohkem usaldama ning tõstab lapsevanemate teadlikkust organisatsiooni tegevustest.

Kasutatud allikad

- Andrejev, S. (2017). *Kohaliku omavalitsuse ja politsei koostöö turvalisuse tagamisel narva politseijaoskonna näitel*. [Magistritöö, Sisekaitseakadeemia Sisejulgeoleku instituut Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia]. Tallinn
https://digiriul.sisekaitse.ee/bitstream/handle/123456789/1381/2017_Andrejev%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y,
- Ankipova, J. Käbin, E. (2015). *Õppimine täiskasvanu eas*. Kogumik. Tallinn
<https://oppiminetaiskasvanueas.weebly.com/>
- Colorado State University Pueblo. (2018). Definition of Experiential Education.
<https://www.csupueblo.edu/experiential-education/definition.html>, (16.03.2022)
- Dibou, T. Rannala, I-E. (2019). *Mõtestades noorsootööd ja noorsootöötaja rolli* lk 20-23). Noorsootöö artiklite kogumik. Tallinna Ülikool haridusteaduste instituut.
[https://www.tlu.ee/sites/default/files/Instituudid/HTI/Veebimaterjalid%20\(flaierid%20jm\)/TL%C3%9C%20noorsoot%C3%B6%C3%B6%20artiklite%20kogumik%202019.pdf](https://www.tlu.ee/sites/default/files/Instituudid/HTI/Veebimaterjalid%20(flaierid%20jm)/TL%C3%9C%20noorsoot%C3%B6%C3%B6%20artiklite%20kogumik%202019.pdf)
- Eesti Noorsootöö Keskus. (2009). *Noorsootööst siin ja praegu*. Artiklite kogumik. Tallinn
- Ekman, P. 1992. An Argument for Basic Emotions. Handbook of Cognition and Emotion 6. <http://www.paulekman.com/wp-content/uploads/2013/07/An-Argument-For-Basic-Emotions.pdf>
- Eesti elukestva õppe strateegia.(2020). 2014. Tallinn.
<https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>
- Eesti Noorteühenduste Liit. (2008). *Enesehindamise käsiraamat noorteühendustele*.
<https://mitteformaalne.ee/wp-content/uploads/2020/09/Enesehindamise-kasiraamat-NU-dele1.pdf>
- Eisenschmidt, E. Kasesalu, A. Tereping, M. 2009. Õpetajakoolituse üliõpilaste refleksioonioskuse arendamine ja toetamine. Tugimaterjal. TLÜ Haapsalu Kolledž
<https://docplayer.net/45366946-Opetajakoolituse-uliopilaste-refleksioonioskuse-arendamine-ja-toetamine.html>
- Ekman, P. (1992). *An Argument for Basic Emotions. – Handbook of Cognition and Emotion* 6. <http://www.paulekman.com/wp-content/uploads/2013/07/An-Argument-For-Basic-Emotions.pdf>
- Euroopa Liidu noortestrategie 2019-2027.(2018). Euroopa Liidu Nõukogu

[C_2018456ET.01000101.xml \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018456ET.01000101.xml)

Euroopa Nõukogu.(2010). *Euroopa Nõukogu kodanikuhariduse ja inimõiguste harta*.

http://www.coe.int/t/dg4/education/edc/Source/Charter/Charterpocket_EST.pdf

Evert, A. & Sibthorp, J.(2018). *Outdoor Adventure Education: Foundations, Theory, and Research*. Champaign: Human Kinetics.

Kaitseliidu arengukava. (2017)

https://www.kaitseliit.ee/files/kaitseliit/img/files/20171127_KL_arengukava.pdf

Kalitseit. 2014. *Kaitseliidu noorteorganisatsioonide - kodutütarde ja noorte kotkaste - väljaõppe juhend*. Kodutütarde ja Noorte Kotkaste keskkogu otsus

Kaitseliit. (2021). *Kaitseliidu noorteorganisatsioonide Kodutütred ja Noored Kotkad arengukava perioodiks 2021–2025*.

https://nooredkotkad.ee/wp-content/uploads/2021/11/20210404_Arengukava_2021_2025.pdf

Kaitseliit. (2014). *Kaitseliidu noorteorganisatsioonide - Kodutütarde ja Noorte Kotkaste - väljaõppe juhend*.

Kaitseliidu seadus. (2013). RT I, 20.03.2013, 1; RT I, 18.06.2021, 6

<https://www.riigiteataja.ee/akt/118062021005>

Kivimäe. A. (2009). *Artiklite kogumik: Noorsootööst siin ja praegu. Lõimitud noortepoliitika kujunemine Eestis*. Tallinn

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/download/119822>, (15.04.2022)

Kost, R. (2013). Noorsootöö õpik. M.Valge (koost), *Noortepoliitika* (lk 49–70). Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo.

https://entk.ee/sites/default/files/Noorsootoo_opik_veebi.pdf, (11.05.2022)

Kutsestandardid: *Noorsootöötaja, tase 4*. Sihtasutus Kutsekoda.

<https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10667774>

Kõnnussaar. T. (2021, 26. veebruar). *Väärtuskasvatus: Briti koolid pistavad rinda sarnaste muredega nagu meie*. Õpetajate leht

[Väärtuskasvatus: Briti koolid pistavad rinda sarnaste muredega nagu meie : Õpetajate Leht \(opleht.ee\)](https://www.opleht.ee/vaartuskasvatus-briti-koolid-pistavad-rinda-sarnaste-muredega-nagu-meie-opetajate-leht)

Schlümmer, E. (2013). Noorsootöö õpik. M.Valge (koost), *Noorsootöö käsitus tänapäeva Euroopas ja Eestis* (lk 20-21). Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo.

https://entk.ee/sites/default/files/Noorsootoo_opik_veebi.pdf

- Loorits, M. 2021. *Noorsootöötajate teadlikkus lastevanemate seadustest tulenevate kohustuste toetamise toetamisest Järva maakonna näitel*. [Lõputöö, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia]. DSpace.
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/74550/maarja_loorits_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y, lk 14, (26.02.2022)
- Lõbu, T. (2017). *Kogemusõppe rakendamine täiendkoolitusel osalejatele ja koolitajate arvamuste põhjal*. [Magistritöö. TÜ]. DSpace.
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/57393/lobu_triin_ma.pdf, (12.02.2022)
- Mikko, E. (2012). *Noored ja noorsootöö. Mõttemommik*. Praxis.
<https://mottetommik.praxis.ee/noored-ja-noorsootoo/>, (13.04.2022)
- McLeod, S. (2017). *Kolb's Learning Styles and Experiential Learning Cycle*
<https://www.simplypsychology.org/learning-kolb.html> (12.04.2022)
- Nool, K. 2012. *Seikluskasvatustlikus projektis „aidates teisi, aitame iseennast“ osalenud noorte arvamused saadud õpikogemustest*. [Lõputöö, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia]. DSpace.
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/25881/nool_kadi_2012.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (11.05.2022)
- Noored Kotkad. (2020).
<https://nooredkotkad.ee/en/>, (11.02.2022)
- Noortevaldkonna arengukava 2021-2035. (2021). Haridus -ja Teadusministeerium.
<https://www.hm.ee/et/noortekava-2035>, (27.02.2022)
- Noorsootöö seadus. RT I 2010, 44, 262; RT I 2020, 10.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/116062020010?leiaKehtiv>, (10.02.2022)
- Pihlakas, M-T. (2003). *Seikluskasvatus – elamuslik õppimine*.
<http://raulpage.org/koolitus/seikluskasvatus.pdf>, (22.02.2022)
- Pranno, K. (2021). *Noorsootöötajate hinnangud suhtlusoskustele avatud noorsootöös*. [Lõputöö, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia]. DSpace.
<https://dspace.ut.ee/handle/10062/74557?locale-attribute=et>, (11.05.2022)
- Pärismaa, S. (2017, 10.november). *Archimedes 20: noorsootöötaja on noorele tugisammas*. Õpetajate leht
<https://opleht.ee/2017/11/noorsootootaja-on-noorele-tugisammas/>, (11.05.2022)
- Rahbek- Schou, L. (2009). *Õpetaja kui teadmiste edastaja, terapeut ja ämmaemand*. Aarhuse Ülikool

- <https://docplayer.dk/65467674-Opetaja-kui-teadmiste-edastaja-terapeut-ja-ammaemand.html>, (12.04.2022)
- Sellio, R. (2017). *Osalus noorsootöös*. Haridus-ja teadusministeerium.
https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/eesti_noorte_osalemine_noorsootoos.pdf, (27.02.2022)
- Sepp, M. (2012). *Noorte kaasamine Noorte Kotkaste näitel Järva malevas*. [Lõputöö, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia]. DSpace.
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/25883/sepp_merilin_loputoo_2012
(10.02.2022)
- Siitka, L, Timuska, K. (2015). *Õppimine täiskasvanu eas*. Tallinn
[Formaalne, mitteformaalne ja informaalne õpe - Õppimine täiskasvanueas \(weebly.com\)](https://www.weebly.com/formaalne-mitteformaalne-ja-informaalne-ope-oppimine-taiskasvanueas), (16.03.2022)
- Siplane, A. (2022). *Kaitseliidu noorteorganisatsioonidega liitumise motivaatoritest*. Analüüs. KVTO
- Soidra-Zujev, K.(2003). *Seikluskasvatus*. Tallinn
- Sutrop, M. Harro-Loit, H. Jung, N. (s.a). *Väärutsed ja väärtuskasvatus*. Tartu Ülikooli Eetikakeskus
<https://www.eetika.ee/et/haridus/moraalikasvatus/juhtum/687735>, (06.04.2022)
- Sweitzer, H.F. King, M.A. (2004). *Edukas praktika. Õppimine kogemuse kaudu*. Tallinna ülikooli kirjastus.
- Taimre, T. (2012). *Elamuspedagoogika põhimõtete rakendamine Taevaskoja ja Valgemetsa Noortelaagrites*. [Lõputöö, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia]. DSpace.
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/25882/taimre_teli_2012.pdf?sequence=1&isAllowed=n, (18.01.2022)
- Tamm, S. (2022, 09.veebuar). *NOT-noorte omaalgatuse toetuseks. Kaitse Kodu!*
https://issuu.com/kaitse_kodu/docs/kaitse_kodu_02_2022_veeb, lk 68-69,
(26.02.2022)
- Tartu Ülikool. (s.a). *Nüüdisaegna õpikäsitlus humanitaar- ja sotsiaallainetes. Väärtuskasvatus*.
<https://sisu.ut.ee/opistsenaariumid/vaartuskasvatus>, (12.04.2022)
- Timoštšuk, I. Uppin, H. Näkk, A-M. (2019). *Kogemusõpe avatud õppekeskkonnas*. Tartu
https://www.etag.ee/wp-content/uploads/2020/08/Kogemusope_veebi.pdf,
(12.05.2022)
- Vait, K.(2019). *Seikluskasvatuse rakendamise võimalused lasteaias*. [Bakalaurusetöö,

Tallinna ülikool]. Rakvere

Vanem, L. (2014). *Noorsootöö vajalikkus, sellest eemalejäämise põhjused ja tagajärjed Kuressaare linna näitel. kujunemisele* [Lõputöö, Pärnu kolledž]. DSpace.

https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/43644/vanem_lii.pdf?sequence=1&isAllowed=y, lk 12-17, (06.04.2022)

Vooremäe, L. (2018). *Üliõpilaste õppimisstiilid TTÜ logistika bakalaureusetudengite näitel.* [Bakalaurusetöö. TTÜ].

<https://digikogu.taltech.ee/et/Item/d37445b8-081f-465b-a25e-5a47cca2fbe5>,
(24.04.2022)

LISAD

Lisa 1. Laagri koosolek 25.03.2021

TEEMA	Lastevanemate laagri korraldamine
KELLELE:	NK noorliikmetele ja nende lastevanematele
KELLELT:	NK Sakala malev
TOIMUS:	Veebivahendusel
KUUPÄEV:	25.03.2021 algus kell 19:00; lõpp 20:30
OSALEJAD:	NK instruktor, rühmapealik, noortejuhid

- Päevakorrapunktid
- Laagri asukoht
- Lastevanemate laagri toimumise aeg
- Osalejate vanusegrupp
- Laagris osalejad ja vastutajad
- Toitlustus
- Töötubade instruktorid
- Salgapealike koosoleku määramine

Lastevanemate laagri korraldamine

1. Noortejuhtide arutelul pakuti Lastevanemate laagri toimumiskohana KL Sakala maleva Väluste lasketiiru ja selle ümbrust. Arvestades väljaõppe planeeritud tegevuste läbiviimise võimalikkust (sportrelvade OT ja laskmine, köietöötuba, topograafia, paintpallilahin jne)

Otsustati: Lastevanemate laager toimub Välustes

2. Algselt planeeritud Lastevanemate laager 23.-25.04.2021 lükkus Valitsuse kehtestatud COVID-19 piirangute tõttu edasi ja noortest lähtuvalt mai ja juuni on laagri korraldamiseks ebasobiv aeg. Võttes arvesse üleestilist noorteorganisatsiooni laagri toimunist ja Kalevi spordipidu, pidasime võimalikuks korraldada Lastevanemate laager 09.-11.07.2021

Otsustati: Lastevanemate laager toimub 09.-11.07.2021

3. Noorteorganisatsioonide uute liikmete kaasamine ja tegevusteg kurssi viimine on olnud maleva tasandil keeruline. Maleva suve laagrites esitatakse liitumise avaldus, kuid sageli jääb noor ikka tegevustest kõrvale teadmatusel ja ka julgusest. Samuti on olnud juba pikemalt juttu, et kuidas seda teha, lastevanemate teadlikkuse tõstmisest KL noorteorganisatsiooni tegevustest ja eesmärkidest. Lapsevanemaga koos on noorel palju julgem tulla laagrisse ning teha kaasa tegevusi mis poisse köidavad. Anda võimalus kaasata väljaõppetegevustesse ka lapsevanemaid ja innustada noori tegevuste väljamõtlemisel ja läbiviimisel ning julgust ise ennast ja teisi juhtida. Lastevanemate laagri vanusepiiri määrasid noored ise, sest noorte arvates ei tuleks 15-16 aastane noor enam koos lapsevanemaga laagrisse, aga alla 14 aastased väiks küll osaleda koos lapsevanemaga.

Otsustati: Lastevanemate laager korraldatakse 7-14 aastastele noortele koos lapsevanemaga/-tega

4. Ettepaneku määrata laagrivanemaks kogenus rühmapealik. Arutelus osalejad olid ettepanekuga nõus (laagrijuhataja määramine). Laagris toimuvate töötubade instruktorid on eeskätt Sakala Noorted Kotkad (edaspidi NK) noortejuhid. Koostöö võimaluste loomise eesmärgil vastavalt vajadusele Kodutütred (edaspidi KL) tegevliikmed, KT noortejuhid ja koolitajad. NK noortejuhid omakorda valivad omale kaks abilist NK ja KT noorliikmete seast. Noorliige on kas rühma salgapealik või vastava töötoa väljaõppe saanud ja tal on oskus juhendada lapsevanemaid ja noori instruktori koordineerimisel. Samas toodi välja, et salgapealike ja vanemate noorliikmete (al. +14 aastat) kaasamist tegevuste ja töötubade läbiviimisel saavad instruktorid ise valida Sakala noorkotkaste ja kodutütarde rühmade noorliikmete seast, kellel on vastava väljaõppetegevuse läbiviimise teadlikkus ja oskus instruktori juhendamisel. Instruktorid arutavad noortega tegevuste osas ning jagavad vastutusosalad ning ülesanded.

Otsustati: NK rühmapealikud/noortejuhid valivad omale kaks abilist noorliikmete seast (al. +14 aastat). Noorliige on kas rühma salgapealik või vastava töötoa väljaõppe saanud ja tal on oskus juhendada noori instruktori vastutusel.

5. Metsalaagris toimetulek on noorkotkale oluline ning metsas ise toidu valmistamisega peab noor ka hakkama saam, siis arutasime Lastevanemate laagris katelokkidel ise endale toidu valmistamise oskuse omandamise osas jagada osalejatele kuivtoidupakid. Noortejuhid tegid ettepaneku 10.07.2021 õhtusook enne ööorienteerumist tellida NKK toidugrupilt ja tuua laagrisse kohale malevast.

Otsustati: Laagris enamjaolt on tagatud kuivtoidupakid, üks õhtune toidukord tagatakse NKK poolt.

6. Töötubade läbiviimise võimekus on meie noortejuhidel olemas. Kuid koostöö ja uute ideede ning töötubade mahtu arvestades oluline kaasata Naiskodukaitse liikmeid, KL tegevliikmeid ja koolitajaid.

Otsustati: Teha koostööd koolitajate ja instruktoritega ehk kasutada sisseostetud teenust.

7. Arvestades kehtivaid piiranguid ja instruktorite läbirääkimise võimalusi noortega pakuti, et lähtume kehtivatest piirangutest ja koosoleku võiks korraldada veebi teel. Kindlat kuupäeva ei määratud.

Otsustati: Lastevanemate koosolek toimub veebis, kindel kuupäev alles selgub.

Koostas: Gertu Viiask

Lisa 2. Laagri koosoleku 07.05.2021

TEEMA	Lastevanemate laagri korraldamine_Tegevuspunktid_Vastutajad
KELLELE:	NK noorliikmetele ja nende lastevanematele
KELLELT:	NK Sakala malev
KUUPÄEV:	07.05.2021 algus kell 19:00; lõpp 20:30
OSALEJAD:	Laagri juhataja, NK instruktor, 10 salgapelikku/noortliiget ja 4 noortejuhti. Osaleda ei saanud 6 noortejuhti ja 6 noorliiget.

Sellel aastal planeerime kaasata Lastevanemate laagri läbiviijatena noori. Seoses sellega on kõik noored kaasatud laagri korraldamise otsustus protsessi, et võimaldada vabatahtlikkust väärtustades noortele parimaid arengu- ja tegutsemisvõimalusi isamaalise kasvatustöö kaudu.

Päevakorrapunktid

- Noorliikmete ülesanded laagris
- Töötoad ja töötubade õppe plaankonspektid
- Ööorienteerumise punktitegevused ja vastutajad
- Tegevuspunktide ülesannete koostamine
- Jooksvad küsimused

Esimesel koosolekul valitud laagrijuht juhatas koosoleku sisse. Kohale olid tulnud 10 salgapelikku/noorliikmed ja neli noortejuhti. Osaleda ei saanud 6 noortejuhti ja 6 noorliiget.

1. Noored teil on laagri korraldamise otsustusprotsessides ja tegevustes suur sõnaõigus. Initsiatiiv tegevuseks tuleb noortelt, kuid otsuste tegemisel räägime ka meie (noortejuhid ja instruktorid) kaasa. Lastevanemate laagris on, eelneval koosolekul (25.03.2021) noortejuhtide arvamusi ja ettepanekuid arvestades osalejate vanus on 7-14 aastased noored, kellel puudub või on vähene kogemus noorkotkana tegutsemisest. Noored, teie ise viite läbi tegevusi ja noortejuhid juhendavad, ning aitavad tegevuspunktide ülesannete eesmärgistamisel ja sõnastamisel. Kas kõik on arusaadav? Tegevused, mille eest noortejuht vastutab kaasab ta kaks salgapelikku või noorliiget.

Kas küsimusi selle teemaga seoses on?

Otsus: noorliikmetele oli kõik arusaadav ja küsimusi noorliikmete ülesannete osas ei olnud.

2. Jagasime koosolekul osalejatega laagri kava ja töötubade exeli faili. Täitsime tabelit jooksvalt koosoleku arutelu käigus. Kuna eelnevalt olid noored juba saanud oma instruktorilt/ noortejuhilt infot laagri töötubade kohta, siis oli kõigil teada ja noortejuhiga läbiarutatud, mis ülesanded kellelgi laagris on. Kuna noored arvasid, et noori on rohkem, kes osaleda tahavad juhendajate ja juhtide abidena, siis on mõistlik kaasata ka noorliikmeid kellel pole konkreetset ülesannet aga on võimalus toetada seal kus vaja. Relvade töötoa instruktor pakkus välja, et kuna relvade OT ja töötoa läbiviimine eeldab rohkem juhendajaid kui kaks salgapelikku ja instruktor, siis on vaja veel lasketiiru tuvalisuse eest vastutajaid ja abilisi kogu lasketiiru ulatuses. Topograafia töötoas olid veel noorliikmed puudu. Topograafia instruktor ütles, et üks noor on tal olemas ja osalejate seast

saime ka teise noore, kes oli valmis seda tegevust läbi viima. Tegevuspunktide kirjelduste näidised jagasin noortejuhtidega meili teel ja tänase koosoleku viimane punkt on ööorienteerumise kontrollpunkt ülesande sõnastamine.

Otsus: Töötubades kaasata vajadusel rohkem noorliikmeid. Lasketiiru ohutuse tagamiseks neli kogenud noort juurde. Topograafia töötoas läbiviijad/juhendajad olemas. Noortele jagada näidismaterjal töötoa õppe plaankonspekti koostamiseks.

3. Ööorienteerumise läbiviimisel, arvestada matkatrajektoori mis on 5-6 km. Seega tegime noortele ettepaneku et tegevuspunkte võiks olla 6. Noored pakkusid välja, et päevastes töötubades käsitletud teemad on mõistlik kinnistamiseks ja jagatud teadmiste kontrolli mõttes tuua punktiülesannetesse, nagu näiteks tule/lõkke ülestegemine sooja saamise eesmärgil. Kuid vahendid, millega tuld üles teha saab loosi teel tõmmata. Küsisime noortelt, et kui nemad ise osaleksid ööorienteerumisel, siis mis punktid neid ennast kõnetaksid. Pakuti välja meditsiini punkti, elustamine elustamismannekeeni kasutamisel, mida on võimalik jälgida ja hinnata. Teise tegevuspunktina pakkusid noored lõkke tegemine, salakiri, takisturada, asjade otsimine, side. Noored arvasid, et vastutegevuses on vaja noori rohkem kui kaks ja nad tegid valiku nende noorte seas, kes ei olnud tegevuspunktidega hõivatud.

Otsustati: Tegevuspunktid ööorienteerumisel on: esmaabi, salakiri, takisturada, side, tuli - süütamine - süütamise vahendite loosimise teel, asjade leidmine.

4. Jagasin noortele kätte kontrollpunkti ülesande sõnastamise näidised. Näidiste põhjal asusid noored koostama oma tegevuspunkti ülesande sõnastamist. Iseseisvaks grupidööks andsime noortele aega 15 minutit. Vajadusel arutasid noored tegevuspunkti eest vastutava instruktoriga ülesande eesmärgi ja tegevuse sõnastamisel. Tegevuspunkti ülesande koostamine jääb teile arutamiseks ja läbitöötamiseks. Laagris ööorienteerumise läbiviimiseks kontrollpunkti ülesanded edastab vastutav instruktor/noortejuht ühisesse Drive kausta või saadab minule meilile. Tegevuspunkti ülesande läbiviimise juhend tuleb lisada ülesande kirjeldusega, kus kajastub ka tegevuspunktis vajalik inventar ja vahendid. Kas küsimusi on?

Otsustati: Tegevuspunkti ülesanded salgapealikel sõnastada, instruktoriga läbi arutada ja edastada NK instruktorile.

5. Jooksvad küsimused. Seoses laagrisse registreerimisega tõstatas Kalmetu rühmapealik küsimuse kuidas toimub osalejate registreerimine. Kas kes ees see mees põhimõttel. Pakkusin, et nii võiks olla küll. Kuid koosolekul osalejad arvasid, et võiks osalus ikka esialgu rühmade vahel ära jagada, sellisel juhul oleks aega reageerida. Seega on keskmiselt 3 kohta rühma kohta.

Otsus: Lastevanemate laagri osalus jagada rühmade vahel, 3 kohta rühma kohta.

Koosoleku lõpus jagasin noortele tagasiside lehed täitmiseks ja noorte kaasamise tagasiside andmiseks. Tagasiside küsimused olid üles ehitatud situatsiooni analüüsi kui arendava hinnangu andmise meetodil.

Koostas: Gertu Viask

Lisa 3. Laagri koosolek 07.04.2022

TEEMA	2022 Lastevanemate laagri korraldamine
KELLELE:	NOORTE KOTKASTE NOORTEJUHTIDELE
KELLELT:	Laagri juht
KUUPÄEV:	07.04.2022 algus kell 18.00; lõppes 19:00
OSALEJAD:	NK instruktor, laagriapealik, , 3 salgapelikku, 3 noortliiget ja 8 noortejuhti

NK Lastevanemte laager toimub 30.04-01.05.2022 Välustes

2021 lastevanemate laagri tegevusalad olid: lõkkesüübid, plekist vile, luureraport, relavõpe, parv, vibu, köietöötuba, Otsi Otti!, rivi harjutus, liikumine maastikul.

Koosolek on kokku kutsutud, et ühise arutelu käigus panna paika väljaõppe ajagraafik, vajalik varustuse nimekiri, tegevusalad, määrata vastutajad ja tegevusalade juhendite esitamise aeg ja arutada väljaõppega seotud teemadel.

Koosoleku käigus lepiti kokku alljärgnevas:

1. Lastevanemate laager toimub 30.04 algusega kell 9:00 Sakala malevas ja lõpeb 01.05 kell 17:00 Sakala malevas.
2. Lapsevanemate laagris osalevad vastavalt registreerimise lingi kaudu registreerinud noorliikmed koos lapsevanemaga (7-14 aastased, 14 kaasa arvatud). Osalejad 30 noortliiget ja 20 lapsevanemat.
3. Tegevusi viivad läbi noortjuhtide juhendamisel noorliikmed (13-18 aastased, 18 kaasa arvatud).
 - Tegevusjuhendi näidised on kättesaadavad drive's.
 - Juhendite esitamise tähtaeg 25.04 koos vajaliku varustuse nimekirjaga. id
4. Lastevanemate laagri tegevusalad ja vastutajad:

Teoatsaja	Vastustusala	Tegevuse instruktor
Heimtali rühmaapealik	Laagriapealik	Laagri juhtimine
Heimtali rühmaapealiku abi	Korraldusmeeskonna juht	Isikukoosseisu kontroll
Kaheksajalad rühmaapealik	Toitlustus	Kokk erialamärk
Tarvaste töhvide rühmaapealiku abi	Laagri meedik	
Nutikad rebased rühmaapealik		Madalrada, sõlmed
Heimtali rühmaapealiku abi		Topograafia
Ümera rühmaapealiku abi		Matkatarkused
Tarvaste töhvide rühmaapealik	Autojuht	Matkatarkused
Halliste rühmaapealik	Autojuht	Varjualuse ehitamine
Parvepoiste rühmaapealik	Autojuht	Meditaatsiooni õpituba
Halliste rühmaapealiku abi		Toitlustusel abis
Heimtali rühma lapsevanem, noorkotkad	Kokk erialamärgi taotlejad	Toitlustusel abis

1. Lastevanemate laager toimub 30.04 algusega kell 9:00 Sakala malevas ja lõpeb 01.05 kell 17:00 Sakala malevas. Esialgne kinnitamata ajakava lisatud eraldi failina.
Varustuse nimekirja ja transporditaotluse koostab laagripealik kaks nädalat enne laagri korraldamist (15.04.2022). Lastevanemate teatised ja nõusolekulehed edastab NK instruktor 18.04.2022 noortejuhtidele nädala infokirjaga ja registreerinud osalejatele meilile.
2. Lapsevanemate laagris osalevad vastavalt registreerimise lingi kaudu registreerinud noorliikmed koos lapsevanemaga (7-14 aastased, 14 kaasa arvatud). Osalejad 30 noorliiget ja 20 lapsevanemat. Korraldajameeskond 20-25 osalejat (noortejuhid, noorliikmed ja toetajad). Kokku Lastevaemate laagris osalejaid 70-80.
3. Tegevuspunkti kirjelduste edastamise tähtaeg 25.04.2022 (esitamine NK instruktorile) või laadimine Drive.
4. Tegevuspunktina pühapäeval kasutame Airsoft relvasid. Hinnapakkumise eest vastutab NK noorteinstruktor Gertu Viisk. Rendime 16 relva koos varustusega. Kasutame biolagunevaid airsoftikuulie, mis jäid Militaarlaagrist üle.
5. Lastevanemate laagris on avaldanud soovi Seikluskasvatuse praktika sooritamiseks Viljandi kultuuriakadeemia tudeng. Mataka, lõkkeõhtu ja pühapäevastes tegevustes kaasame Getterit kindlasti tegevustesse. Nutikate rebaste rühmapealik suhtleb praktikant õhtuste tegevuste osas.
6. Laagris tagab toitlustuse Kaheksajalgade rühmapealik, kes viib laagris läbi NK KOKK erialamärgi erikatse omistamise õppe noorliikmetele. Toitlustuse osas suhtlen ja räägime läbi. Kokk hügieenikoolitus ja menüü koostamine toimub Sakala malevas 09.04.2022. Osalevad 5 noorkotkast.
7. Transport malevast laagrisse DAF-iga.
Transporditaotlus koostada:
 - buss 9 kohta ja järelhaagis
 - DAF ja kogel
 - Meediku transport
 - KIA-laagripealik
 - Citroën- instruktor
 - DAF motoriseeritud rännak
 - Juht küsimärgiga (suhtlen) Daf? Isikukoosseisu veoks

Koosoleku kuupäeva mis toimub veebis korraldajameeskonna ja noorliikmetega, edastab laagripealik meili teel 5 päeva enne koosoleku toimumist.

Koostas: Gertu Viisk

Lisa 4. Laagri ajakava

Kellaaeg	Tegevus/Väljaõppe teema	Läbiviija
30.aprill 2022		
08:00-09:00	Varustuse koormamine autodele	Laagripealik,
08:30-09:00	Isikkoosseisu kogunemine malevas	Laagripealik, noortejuhid
9:00	Motoriseeritud rännak laagrialale	Rühampealikud
10:00	Rivistus, laagri avamine, OT,	Laagripealik, noorteuht
10:15-10:30	Jagudesse jagamine	Salgapealikud
10:30-11:00	Varustuse väljastamine	rühmavanemad, jaoülemad
11:00-12:00	Telklaagri püstitamine, ohutuslane juhendamine	Jaoülemad
12:00	Lõunasöök	
13:00-14:00	1.Rühm - Topograafia	Noorliikmed, salgapealikud
14:00-15:00	2.Rühm - Meditsiin	Noorliikmed, salgapealikud
15:00-16:00	3.Rühm - Matkatarkused	Noorliikmed, salgapealikud
16:00-17:00	4.Rühm - Varjualuse ehitamine	Noorliikmed, salgapealikud
17:00-18:00	Õhtusöök	
19:00-22:00	Matk tegevuspunktidega	Salgapealikud, noored
22:00-23:00	Lõkkeõhtu, Volbriöö	instruktor juhendajana
23:30	Öörahu	Jaoülemad
01.mai 2022		
7:00	Äratus, hügieen, võimlemine	jaoülemad
8:00	Hommikusöök	NKK
09:00-10:00	1.Rühm - Madalrada	Noorliikmed, salgapealikud
10:00-11:00	2.Rühm - Sõlmed	Noorliikmed, salgapealikud
11:00-12:00	3.Rühm - NK vormikandmine	Noorliikmed, salgapealikud
12:00-13:00	4.Rühm - Ole Valmis!	NKK
13:00-14:00	Lõunasöök	NKK
14:00-14:45	1.Rühm, 2. Rühm - Airsoft	rühmavanemad, jaoülemad
14:00-14:45	3. Rühm, 4.Rühm - Laagriala kokkupanemine	jaoülemad

Lisa 5. Tegevusjuhendid

Instruktor	Rühmapealik
Läbiviijad	Noorliikmed
Tunni teema	Varjualuse ehitamine
Aeg 45 min	Sissejuhatus 1 Aine käsitus 8 Ehitamine 30 Kontroll 4 Kokkuvõte 3
Eesmärk	Tunni lõppedes peavad osalejad oskama varjualust püstitada kasutades selleks telkmantlit, tarpi või koormakatet ning etteantud sõlmi.
Toimumise koht	Väluste lastevanemate laager
Õppurid (arv)	10
Õppevahendid	Plaankonspekt, telkamntlid 4mm*3m, nõör
Varustus	Telkmantel, 4mm*3m nõör, nuga
Ohutusnõuded	-
Ettevalmistused	Plaankonspekt, eelnevalt tutvumine videoga, vajalik vahendite kaasmine.
Viited	https://www.youtube.com/watch?v=ucwggndnrhi Orav 2021. Varjualune ja sõlmed video.

Õppetunni etapid	Õpetamisviis (kirjeldus, kasutatavad meetodid, abivahendid)
Sissejuhatus	tunnid on jagatud 2 etappi, esimeses etapis, räägime ja arutame miks on vaja varjualust. teises etapis ehitame varjualuse ja õpime sõlmede kasutamist <u>teemad:</u> *varjualuse asukoha valimine *varjualuse ehitamine *vajalikud sõlmed varjualuse ehitamiseks <u>varjualuse mõiste:</u> varjualune on varje pakkumiseks olukorras, kus ümbritsev keskkond ei paku piisavalt varjet, et ilma varje kasutamisetä kannataks tulevane sooritusvõime.
Aine käsitus	Arutlemine* <u>Millistes oludes kaaluda varjualuse ehitamist</u> -varjualuse ehitamine on vajalik, kui jäädakse pikemaks ajaks valitud asukohta (laager/ööbimine) ja ehitatud varjualune vähendab ebamugavust ja pakub elutegevust toetavaid positiivseid asjaolusid (emotsioon, soojus, peakate, turvalisus jne). -varjualune ei pruugi olla vajalik suvistes kuivades oludes, kui ööbida on võimalik ka lageda taeva alla. -samas on varjualune hädavajalik igasuguste sademete korral, seda nii suvel, kui ka talvel. -samuti pakub varjualune varjestust ka tugevate tuulte korral. -kui riided/magamisase vettivad, siis on kerge tekkima alajahtumine ja sellest tulenevad negatiivsed mõjud looduses iseseisvalt hakkama saamisega <u>Milliseid varjualuseid on olemas</u> -varjualuseks võib nimetada kõiki ehitisi, mis pakuvad varju. laias laastus võime jagada varjualused kaheks, looduslikeks ja inimese

Õppetunni etapid	Õpetamisviis (kirjeldus, kasutatavad meetodid, abivahendid)
	poolt tekitatuks. *looduslikud varjualused on näiteks suured puud. *inimtekkelised varjualused on tegelikult kõik inimtekkelised ehitised, mis pakuvad otsitud varjestust. Selleks sobib nii enda ehitatud varjualune (telkmantlist, koormakattest, kilest, okstest jms). <u>Kuhu ja mis tingimustes varjualust ehitada</u> -kui metsas on vaja ehitada varjualust, siis esimene valikukriteerium on see, et asukoht ise oleks elamiseks/olemiseks mugav. -varjualune võiks asuda kuivas , hästi valgustatud ja kergelt ligipääsetavas kohas. -kui varjualuse juures soovitakse teha lõket, siis asukoht peab seda toetama, et antud kohta on võimalik valmistada lõkkease. -kui varjualune ehitatakse metsast leitavast materjalist, siis võiks varjualune olla ehitusmaterjalide läheduses. -varjualune, millel puudub platvorm ja ase on otse maapinnal, siis peab aluspind olema tasane ja kuiv <u>Mis materjalidest varjualust ehitada</u> -varjualuse ehitamisel on kõige lihtsam ja kiirem kasutada telkmantlit või koormakatet, looduslike materjalidega (oksad) varjealuse ehitamine on veekindluse saavutamiseks aeganõudvam (tuleb paigaldada paks kiht), samas täiesti teostatv tegevus. -varjualuses tuleb kindlasti hoolitseda ka küljealuse eest, külje alla sobib lebomatt või lebomati puudumisel paksem kiht kuuseoksi. kuuseoksad võib omakorda panna kihina ka lebomati alla, siis on küljealune veelgi mõnusam ja pehmem. Varjualune tuleb ehitatda turvalisse kohta. Koha valimisel lähtu välistamisest, kas valitud asukoht on kaitsustud järgnevate õnnetuste eest. * ümber kukkuv puu oht - et varjualune ei oleks täpselt juba ära vajunud/murdunud puu all * üleujutuse oht – asukoht oleks valitud nii, et pikema vihma korral ei uputaks laagriplosi kõrval olev veekogu/raba/soo * tulekahju oht – kui soovite teha lõkkeaset, siis lõke ei tohi asetseda turbasel või väga kuival pinnasel (vastasel juhul tuleb aseme kohast eemaldada põlev materjal). -kasutatavaid tööriistu peab kasutama vastavalt ette nähtud ohutusnõuetele. -materjalid tuleb kinnitada tugevalt, et vältida iseenesliku varjualuse lagunemist.
Ehitamine	-ehitamine toimub vastavalt aastaajale, ilmastikule ja võimalustele. -enne ehitustegevuse alustamist vaadakse koos üle põhisõlmed ja näidatakse ehitatavat varjualust. -vastavalt võimalusele/vajadusele jaotatakse osalejad individuaalselt või paaridesse. -esmalt tuleb leida sobiv koht varjualuse ehitamiseks, koguda kokku vajalikud materjalid varjualuse ehitamiseks ja teostada vajalikud ettevalmistused varjualuse ehitamiseks (nööri sõlmimine ja kinnitamine). püstida varjualune selleks nääri ja kolme erinevat eelnevalt õpitud sõlme.

Õppetunni etapid	Õpetamisviis (kirjeldus, kasutatavad meetodid, abivahendid)
KONTROLL	Instruktor veendub, et ehitatud varjualused on vastupidavad ja ei lagune juba kerge raputamise peale.
KOKKUVÕTE	Kokkuvõttes ülerääkida olulisemad punktid, ning meelde tuletada varjualuse olulisust. Küsida osalejatelt, kas ja mida nad õppisid

Instruktor	Rühmapealik
Tunni teema	Airsofti lahing
Eesmärk	Korraldada noortele ja nende lastevanematele adrenaliini rikkas airsofti lahing ning tutvustada neile airsofti relvadega kaasnevaid ohte (ohutus alane juhendamine)
Toimumise aeg	01.05.2022 kell 14.00-14.45 ning 14.45-15.30
Toimumise koht	Väluste lasketiiru lähiümbrus
Õppurid (arv)	u 16
Õppevahendid	-
Varustus	Airsofti relvad, puna-valge lint, biolagunevad airsofti kuulid, airsofti kaitsevarustus
Ohutusnõuded	Airsofti ohutusalane instrueerimine
Ettevalmistused	Asukoha valimine ja ala piiramine ning varustuse kontroll
Viited	
Tunnikava (planeeritav aeg min) 45	Airsofti relva tutvustus ja ohutusalane juhendamine 10 min Kahe võistkonna vahel lahing u 20 min Tagasiside ning varustuse tagastamine 10 min

Õppetunni etapid	Õpetamisviis (kirjeldus, kasutatavad meetodid, abivahendid)
Sissejuh	10 min Airsoft relvade tutvustus Airsoft relvade ohutus alane instrueerimine Lahingu reeglite tutvustamine ja nende mõistmine Kaheks meeskonnaks jagamine Kaitsevarustuse peale panemine
Aine käsitus	20 min Mängu alale liikumine Lahingu pidamine 10 min tagasiside Läbiviija annab osalejatele tagasiside kuidas lahing läks ja mida oleks saanud paremini teha.
KONTROLL	Läbiviija veendub, et kõik kannaksid kaitsevarustust ja järgiks mängu reegleid.

Lisa 6. Riskianalüüs

RISKIDE HINDAMINE				
Riskiaste	RISK	PÕHJUS	KÄITUMINE	ENNETUS
	Õnnetus, mis võib juhtuda	Miks see juhtus ja mis sellega kaasneb	Kuidas tegutseda tekkinud olukorras	Mida saab teha eelnevalt selle ärahoidmiseks
Kõrge	-lasketiirus eirates ohutusreegleid enda vigasaamine -klaasikillud, metallesemed -teeäärtes kuivenduskraavid -metsa teeradadel on puujuured ja kivid, mille taha võib komistada ja seejärel õnnetult kukkuda.	- eirati ohutusreegleid -turvameetmed ei olnud piisavad -klaasikilluga sisse löikamine - õnnetu kukkumine (halvimal juhul luumurd/peapõrutus; kergemal juhul marrastus, jala väänamine jne) - ohtu kukkuda, astuda valesti, väänata jalg - oksaga enda või kaasliikleja vigastamine	- teavitada meditsiini eest vastutajaid - rahusta viga saajat - jälgida teisi noori ja vältida jälgi, et ülejäänud grupp oleks turvaliselt ja ei juhtuks rohkem õnnetusi. - Vastavalt olukorra tõsidusele aidata kannatanut. - hinnata olukorda ja vajadusel helista 112 - kergem vigastus, anda kohapeal esmaabi	-laagri avamisel toimub ohutuseeskirjadega tutvumine, nendest arusaamisel kinnitatakse oma allkirjaga, et on tutvunud ohutuseeskirjadega - grupijuht pöörab aegajalt tähelepanu ohtudele, liikudes ise ees, - ennetusena noortele ohtude märkamise teemaline tegevus või harjutus. Tõstab tähelepanelikust ohutusele
Keskmine	- tiik, millel pole piirdeid, kaldalt vette libisemine - matkarajal pimedas liikudes puu oksaga vigastamine - matkates kännujuurel libisemine, komistamine - soine ja libe ala, libisemine, kukkumine - looduses valitsevad ohud. mürgised taimed, putukad, puugid -allergilised reaktsioonid	-ettevaatamatuse tõttu võib tiigi kaldal libiseda ja vette kukkuda - trügides võib kukkuda ja viga saada mitte ainult ise vaid ka matkakaaslane. - marrastused, märjaks saamine. - Ei pööratud piisavalt palju tähelepanu TURVALISE osale vaid hoopis kiiruse osale. - võimalus kukkuda õnnetult - võimalus ära eksida -mürgiste taimede katsumine/korjamine- pärast kätega silmade/suu katsumine -kerge mürgitus. nõelamine- paistetud -allergia puhul allergiahoo -puugihammustus- hilisem borrelioos	-kukkudes tuleb esmalt veenduda vigastustes, vajadusel kutsuda kiirabi - hinnata kannatanu tervislikku olukorda - teavitada meditsiini eest vastutavaid - tuleb käituda vastavalt olukorra tõsidusele ja järgida ohutusjuhendeid - tegutseda vastavalt olukorra tõsidusele - vajadusel korral 112, suunata tähelepanu, et vältida õnnetusi, tegeleda vajadusel teistega, suunduda tagasi -mürgistuse korral kohe pöörduda erakorralisse meditsiiniosakonda	-laagritegevuste läbiviimisel tuleb enne tegevusi ohutusnõuetele tähelepanu pöörata - tuleb tähelepanu pöörata kaaslasel, et vältida õnnetust. -meditsiini eest vastutajad on olemas staabis ja territooriumil - jälgida, milliste taimedega osalejad kokku puutuvad, teha mürgisematest matka jooksul ülevaade -suunata ettevaatlikkusele -loodus tärkab-loomad/putukad on uimased ning nendest pigem tasub hoida eemale. - vaadata end aeg-ajalt üle, oma riided pärast rajalt naasmist

RISKIDE HINDAMINE				
Riskiaste	RISK	PÕHJUS	KÄITUMINE	ENNETUS
	Õnnetus, mis võib juhtuda	Miks see juhtus ja mis sellega kaasneb	Kuidas tegutseda tekkinud olukorras	Mida saab teha eelnevalt selle ärahoidmiseks
Keskmine	-mängude või harjutuste käigus näiteks pildistamine või munaresti bingo satub osaleja hoogu ning unustab liikudes tähelepanu panna ka ettevaatusele.	-osaleja on nii kaasahaaratud tegevustest, et nad unustavad kõik muu ja selle käigus ei pane tähele erinevaid ohte, sellega võivad kaasneda erinevad vigastused nt marrastused, välja väänamised, märjaks saamine.	-tekkinud olukorras tuleb pöörata osalejate tähelepanu harjutuselt ka potentsiaalsetele ohtudele - osaleja on juba jõudnud end vigastada, tuleb teavitada meditsiinitagajaid ning tuleb käituda vastavalt olukorra tõsidusele ja järgida ohutust	- jälgida noori - kui osalejad hakkavad hoogu minema, tuleb pöörata nende tähelepanu ka võimalikele ohtudele -uute tegevuste sissejuhatuses tuleb tuletada osalejatele meelde, et nad ei unustaks ära ümbritsevat keskkonda.
Madal	-lõkke tegemise käigus juhtub kergem trauma, näiteks põletab keegi end ära või kuivema ilmaga võib süttida lõkke ümbrus.	-katelokil söögi tegemise käigus vett valades võib tekkida põletud. - lõke võib väljuda hooletusest/ ettevaatamatusest	-anda vajalikku esmaabi- kergema põletuse puhul külma, raksema puhul kutsuda kiirabi/pöörduda erakorralise meditsiini osakonda -eemaldada kannatanu koheselt tule juurest, vaadata üle põletus -grupijuht juhatab noored ohutusse kaugusesse -kui tule levik on väljunud kontrolli alt, helista hädaabi number	- katelokil söögitegemise instruksioon ja ohutuse tagamine - selgitatakse, kuidas käia (looduses) ümber lahtise tulega -osalejatel mitte tegutseda tule ümber ilma grupijuhita -meditsiinitagamine, esmaabipaun - lõkke tegemine selleks ettenähtud kohas tulekustutusvahendiste olemasolu
Madal	-äärmuslikud ja ootamatud ilmastikuolud (vihm, äike, rahe)	-vihmaga saab rada märjaks ja muutub libedaks - äikesega kaasneb suur tuul, mille tagajärjel võib metsas puudelt langeda murdunud oksi - telkimisala turvalisus -võib kaasneda oht kukkuda, libiseda, oht puudelt langevate okstega vigastada. - märjad riided ja jalanõud võib külmetuda ja haigestuda	-tekkinud olukorras on esmatähtis säilitada rahu, hinnata olukorra tõsidust -vigastusest teatada meditsiinitagajale - käituda vastavalt olukorra tõsidusele ja järgida ohutusjuhendeid.	-õnnetuse ärahoidmiseks eelnevalt jälgida ilmateadet -matka planeerides rõhutada, et noored valiksid riietuse vastavalt ilmaoludele -vihmakeebid kohustuslik matkavarustus -äikesekorral, hinnates ilmastiku olukorda, otsida varju -veenduda noorte turvalisuses

Lisa 7. Noorliikmete küsitlus

1. Millised on sinu ülesanded seoses Lastevanemate laagri korraldamisega?

2. Millist töötuba Sa laagris läbi viisid?

	Topograafia
	Medistiin
	Varjualuse ehitamine
	Matkakoti pakkimine
	Airsoft
	Riviõpe
	Matkamäng

3. Kas noortejuht toetas sind tegevuste läbiviimisel ja aitas koostada õppeplaankonspekti?

	1	2	3	4	5
Ei toetanud					
Jah noortejuht toetas					

4. Laagris läbiviidud töötubade/tegevuspunktide juhendamine toimub kogemusest õppimisel, kas see loob sinule juhendajana paremad enesearengu võimalused?

	1	2	3	4	5
Ei loo					
Jah loob					

5. Kas sa said tegevuste järgselt noortejuhilt tagasisidet? Põhjenda oma vastust.

	1	2	3	4	5
Ei saanud					
Jah sain					

5. Kas sa sooviksid järgmistel väljaõpetel olla korraldusmeeskonnas? Põhjenda oma vastust.

6. Mida uut õppisid juhendades nooremaid ja lapsevanemaid??

7. Kas selliseid väljaõppeid võiks veel tulla, kus noored on korraldajate rollis?

8. Millised on sinu ettepanekud rühmapealikule, noortejuhile, instruktorile?

Tänan! Sinu vastused on meile väga olulised ☺

Lisa 8. Lastevanemate küsitlus

1. Märki töötuba milles saite uusi teadmisi ja kogemusi

	Topograafia
	Medistiin
	Varjualuse ehitamine
	Matkakoti pakkimine
	Airsoft
	Riviõpe
	Matkamäng
	Ole valmis! kriisiennetustöötuba
	Käietöö ja sõlmed

2. Kas noorte juhendamine toetab alles liitunud/liituda soovivat noort olles eeskujuks ning motiveerivad rohkem tegevustes kaasa lööma?

	1	2	3	4	5
Ei motiveeri					
Jah noored on suureks eeskujuks					

3. Laagris läbiviidud tegevustes osalemine loob kogemusest õppimisel lastele paremad enesearengu võimalused?

	1	2	3	4	5
Ei loo					
Jah loob					

4. Kas lapsevanemaga koos laagris olles on lapsele oluline vanema toetus? (arutle oma lapsega)

.....
5. Kas lapsevanemaga koos osalemine laagris julgustab last tegevustes kaasa lööma (kaasuda)?
Põhjenda oma vastust.

	1	2	3	4	5
Lapse osalus ei sõltu lapsevanemast					
Laps vajab lapsevanema tuge					

.....
6. Mida uut õppisid või märkasid oma lapse kohta laagris? (arutle enda ette, kas märkasid oma lapses käitumises midagi mida sa varem ei olnud tähele pannud).
.....

7. Kas lapsega koos veedetud aeg on Teile oluline?

	1	2	3	4	5
Ei ole oluline					
On väga oluline					

8. Kas laagris osalemine andis Teile parema ettekujutuse Kaitseliidu noorteorganisastiooni tegevustest?
.....

9. Kas selliseid laagreid võiks veel tulla?

.....
10. Kas oleksid lapsevanemana ka ise valmis panustama Noorte Kotkaste Sakala maleva tegevustes?

	Rühmapealikuna
	Rühmapealiku abina
	Toetajaliikmena
	Lapsevanemana tegevustes toetada
	Muu

1. Kas selliseid väljaõppeid võiks veel tulla, kus noored on korraldajate rollis?
.....

2. Millised on sinu ettepanekud rühmapealikule, noort juhile, instruktorile?
.....

Tänan! Sinu vastused on meile väga olulised

Lisa 9. Pildid

Pilt 1. Laagri avarivistus 30.aprill 2022, Väluste väljaõppeala

Pilt 2. Telklaagri püstitamine. Foto: Enn Pinsel

Pilt 3. Telklaagri püstitamine. Ka emad on poegadega laagris. Foto: Enn Pinsel

Pilt 4. Matkaraja meditsiini punkt. Kannatanule abi esmase abi osutamine

Pilt 4. Matakapunkt. Varjualuse ehitamine. Foto: Enn Pinsel

Pilt 5. Sõlmetöötuba. Isa ja poeg õpivad ja harjutavad koos. Foto: Enn Pinsel

Pilt 6. Matkapunkt. Sõlmed – Mustlasluuk. Foto: Enn Pinsel

Pilt 7. Airsofti lahing. Emad –isad koos lastega oskusi katsetamas.Foto: Enn Pinsel

Lihtlitsents

Mina, Gertu Viiask,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose,

**Kaitseliidu noorteorganisastiooni Noored Kotkad laagerite korraldamine
Sakala malevas 2021-2022,**

mille juhendaja on Külli Salumäe,
reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace
kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu
Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i
litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja
üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni
autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Gertu Viiask

19.05.2022